

...t za koristi delavskega
judstva. Delavci so op-
ravljeni do vsega, kar pro-
ducirajo.

This paper is devoted to
the interests of the work-
ing class. Workers are
entitled to all what they
produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE
na številko v oklepaju, ki
se nahaja poleg vsakega
naslova, prileplje-
nega spodaj ali na
ovitku. Ako je (557)
številka
tedaj vam s prihodnjim šte-
vilko našega lista poteče
naročnina. Prosim, po-
novite jo takoj.

STEV. (NO.) 556.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 7. MAJA (MAY 7th) 1918.

LETO (VOL.) XIII.

Ljubljanske demonstracije.

Iz Amsterdama je te dni prišlo kratko poročilo, posneto iz berlinskega "Lokal Anzeigerja", da so bile v Ljubljani velike protiaustrijske in protinemške demonstracije in da je vsled tega v mestu razglašeno obsedno stanje. "Lokal Anzeiger" pravi, da so demonstranti napadli kazni- no in razne nemške trgovine, pobijali okna in klicali: "Živela ententa! Za Nemčijo se ne bomo bojevali!"

To je vest, ki ima tudi za skeptičnega človeka dovolj znamenj verjetnosti na sebi. Poročilo prihaja iz Berlina, kjer si ga najbrže niso izmislili. Nemška politika ima sicer svoje razloge, da podžiga neprijazno razpoloženje proti Slovanom, in vest o razbijanju šip na nemški kazini in nemških trgovinah bi lahko služila temu namenu; ali na drugi strani nima nemška politika nobenega pametnega razloga, da razodeva nemškemu narodu notranjo razdejano svojo zavezništvo Avstrije; kajti dokler traja vojna, je slabost Avstrije tudi slabost Nemčije same.

Splošno je znano, da ni razpoloženje ljudstva niti na Nemškem vladajočim krogom prijeto. Nemirov zaradi pomanjkanja hrane, zaradi prešernega nastopanja vojne stranke je bilo v raznih krajih Nemčije dovolj. Da je klic na splošni štrajk meseca februarja takoj našel odmev med delavstvom, je jasen dokaz, da mislijo ljudske mase vse drugače, kakor kajzerjeva vlada. Bilo bi torej precej nespretno kazati tem množicam, da je tudi v Avstriji nezadovoljnost na vrhuncu, ker je jasno, da bi se s tem revolucionarni duh le še povzdignil.

Če prinašajo nemški listi take vesti, se more torej le verjeti, da se ne dajo zatajiti.

S tem, da je v Ljubljani razglašeno obsedno stanje, so najbrže nadaljnje demonstracije preprečene. Kajti ljudstvo je tudi v Ljubljani goloroko in s samo pestjo se ni ne opravi zoper puške in kanone. Ampak dejstvo, da je prišlo do takih demonstracij, je samo na sebi dovolj značilno.

Kar poroča "Lokal Anzeiger", dela v prvi vrsti vtisk, da je šlo za navadne nacionalne demonstracije. Pobijanje šip na kazini je prihajalo v Ljubljani na dnevni red, kadar so demonstrirali po mestu nemški "burši" ali pa turnerji,

sploh kadar je Slovenec kaj nacionalno razkačilo. Včasih so bile take demonstracije bolj otroške kakor pomembne; včasih so postajale resne in leta 1908 celo tragične.

Sedanji časi so sami na sebi preveč resni in trpljenje ljudstva je preogromno, da bi uganjali Ljubljancem prazne otročarije. Znani september-ski dogodki, pri katerih sta bila Lunder in Adamič ubita, pač še niso izbrisani iz spomina in prebivalstvo ve, kako lahko teče nedolžna kri pri takih demonstracijah. Vojaštva se tudi sedaj ne manjka v Ljubljani in če ni ravno 27. polk tam, so pa druge nemške in madjarske čete v mestu. V takih razmerah in v priročju dejstva, da so v Ljubljani kakor po drugih jugoslovanskih krajih zapirali ljudi trumoma, da jih je bilo veliko število obsejenih in postreljenih, morajo biti za demonstracije že resnejši vzroki. Kakšni so bili, pa tudi ni težko ugeniti.

Na eni strani nam povedo številna poročila, kakšno je politično razpoloženje med Slovenci. V državnem zboru in pri vsaki priliki se kaže, da je to razpoloženje protiaustrijsko. In sicer je tako stališče vseh slovenskih strank; edini "Avstrijci" med Slovenci so Šušteršič, Lampe, Pegan in Zajc ter majhna peščica njihovih podrepanikov. Protiaustrijsko je stališče vseh državnozbornih poslancev, odtelevši zopet Šušteršiča; protiaustrijsko je stališče liberalne stranke, stališče večine klerikalne stranke in ravno tako stališče jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Šušteršič je bil od nekdanj koristolovec. Da je mogel postati deželni glavar, je izpodrinil Šukljeta. Da more ostati deželni glavar, igra tisto vlogo, ki mu jo predpisujejo na Dunaju. Šušteršič je bil tisti, ki je leta 1914 po sarajevskem atentatu prvi na shodu v hotelu Union govoril o vojni proti Srbiji in pravil, kako bodo slovenske pesti srbskim bratom razbijale buče. Že takrat je povzročil s svojim govorom tudi v klerikalni stranki veliko nezadovoljnost. A če se je pozneje skoraj vsa njegova stranka odvrnila od njega, je to jasen dokaz, da ni njegova politika našla simpatij med ljudstvom. Klerikalna stranka je imela vedno dober nos za to, kar bi ji moglo pri kmeč-

kih množicah škodovati. Vedela je, da se ljudstvu marsikaj lahko vsili; vedela je pa tudi, da ima vsako stvar svoje meje in da splava ves njen vpliv lahko po vodi, če se postavi proti ljudskemu mišljenju in v takem vprašanju, v katerem ima ljudstvo svojo glavo.

Šušteršič je ostal osamljen. V državnem zboru se drži edini Jaklič za njegovo suknjo, na Kranjskem pa njegovi deželni odborniki. Ko je prišlo v klerikalni stranki do razkola, je ogromna večina potegnila s sedaj pokojnim Krekom in Šušteršič je ostal na cedilu. Celo škof Jeglič ga je zapustil.

Kaj pomeni to?

Klerikalna stranka misli od nekdanj, da ji pripada v slovenskem narodu večina. Če bi slutila, da jo zapuste množice zaradi protiaustrijske politike, ne bi nikdar začela. Rajša bi na kakršenkoli način slepomislila, kakor da bi se podala v nevarnost, da jo zapuste volilci. Da se postavlja proti Avstriji in za zedinjenje Jugoslovancev, je torej dokaz, da se je tako mišljenje razširilo med ljudstvom.

Mase kmečkega ljudstva so bile na Slovenskem do zadnjega časa klerikalne. Zategadelj je politika klerikalne stranke važna za spoznanje mišljenja teh množic.

V liberalni stranki so bili že pred vojno mlajši elementi protiaustrijski in jugoslovanski. Očitno je tekmo vojne tudi med liberalci zmagala ta struja. To se lahko posname z Ravnharjevih govorov v državnem zboru.

Socialistična stranka je bila jugoslovanska od svoje ustanovitve. Že s svojim imenom je to izrekala, a s svojim delom je to potrjevala. Dosledno je bila tudi protiaustrijska. V najnovejšem času se je to lahko spoznavalo iz njenega časopisa, iz telegrama, ki ga je po zmagi ruske revolucije poslala v Petrograd, iz tega, da je odobrila izjavo jugoslovanskih poslancev v državnem zboru.

Druge stranke ni med Slovenci omenjene tri obsegajo ves slovenski narod in tako je jasno, da ne ostane za Avstrijo med Slovenci nič.

Tako pa tudi lahko razumemo, kakšen pomen so imele demonstracije v Ljubljani. Kazina

je bila demonstrantom simbol avstrijsko nemških idej in namenov. Kazinska okna, sama na sebi nedolžna, so šla v črepinje, ker sluti ljudstvo za njimi protislovenske in protijugoslovanske načrte in ker se zbirajo za njimi ljudje, ki zastopajo nemško in avstrijsko politiko.

Vse to nam pa potrjuje berlinski list hoté ali nehoté sam. Demonstranti so kričali: "Živela ententa! Za Nemčijo se ne bomo bojevali!"

Živela ententa! — Ententa, zavezništvo — to so sovražniki Avstrije. Če se jim kliče "živio!" ne more to seveda pomeniti nič drugega, kakor da se jim želi zmaga. In če zmagajo zavezništvo, mora biti premagana Avstrija.

To so izražali klici v Ljubljani in nič se ni čuditi, da je cesarska vlada hitro razglasila obsedno stanje, s katerim je navadno spojena nagla sodb.

Tisti posamezniki, katerim še vedno ni mogoče, da bi se otresli starega avstrijskantsstva, bi pa dobro storili, če bi malo prevdarili take dogodke. Dobe se nekateri, ki pravijo, da "ne morejo biti proti svojim bratom." Iz vseh takih dogodkov bi lahko spoznali, da so najbolj proti svojim bratom tedaj, kadar se potegujejo za Avstrijo. Kajti njihovi bratje — s čimer mislijo Slovenci v stari domovini, so se naveličali vsega avstrijanstva in vsega cesarstva, pa hočejo biti svobodni. In kdor je z njimi, je proti Avstriji.

Vlada je hitro razglasila obsedno stanje. Po ljubljanskih ulicah patrolirajo infanterijski in kavalerijski oddelki, v kasarnah pa ima vojaštvo "berajšati".

V Ljubljani torej izgleda kakor v mestu, ki ga je zasedel sovražnik. In tako se počuti tudi ljubljanska prebivalstvo. Ali naj ameriški Slovenci bolj simpatizirajo s tem avstrijskim vojaštvom, kakor s slovenskim ljudstvom?

Odgovor na to pač ni težak in večina ameriških Slovencev ga je davno našla. Tista mala manjšina starokopitnežev, ki še ni prišla k zavesti, bi ga pa tudi lahko našla, če bi le jasno pogledala položaj. Avstrijski narodi niso Avstrija. Za njih svobodo je poraz Avstrije potreben. Če vedo to narodi v starem kraju, morajo to razumeti tudi v Ameriki.

Vesti o Rusiji.

Ni davno, kar so časopisi, nekateri z napisi največje mere, prinesli vest, da je na Ruskem izbruhnila kontrarevolucija, ki jo vodi stric bivšega carja, nekdanji vrhovni poveljnik ruske armade in v poznejši generalni gubernator na Kavkazu veliki knez Nikolaj in da je carjev mladoletni sin posojen na tron.

Nismo se ozirali na to vest, dasi je bila na nekaterih mestih objavljena kakor zanesljivo in potrjeno poročilo. Tako je n. pr. chicaska "Tribune" že pisala o ruski monarhiji kakor o gotovem dejstvu in tudi razni drugi listi niso kar nič dvomili, da se je carizem vrnil.

In vendar ni bilo količkaj izkušenemu žurnalistu nič težkega spoznati, da so se vesti o tem doždevnem dogodku medseboj tako pobijale, da je bil vsak dvom opravičen, na vsak način pa največja previdnost potrebna. Da navedemo le eno, slepujo vidno protislovje: Na eni strani se je telegrafiralo, da je obnovev carizma nemško delo; na drugi je pravil brzojav, da ne prizna nova carska vlada brestlitovskega miru.

Vsak navaden reporter, ki se bil pri tem moral vprašati, kako bi moglo oboje biti resnično.

Vsak navaden reporter bi se bil pri tem monarhije na Ruskem, ne bi o tem nič dvomil. Nobena republika v sosesčini ne more biti kajzerstvu všeč. Republičanski duh je nalezljiv in na Nemškem jih je mnogo, ki bi se ga prav radi nalezili. Nemčiji ne ugaia niti finska republika, četudi je razmeroma majhna in ne more biti njen vpliv na nemško prebivalstvo prav posebno velik. Vesti se ne prenehoma ponavljajo, da razpravlja finsko časopisje o monarhiji, da je finska vlada prosila kajzerja za kakšnega princea itd. Lahko je verjeti, da je finska "bela" vlada, ki je izvršila že toliko izdajstva, pripravljena tudi na tak korak. Ali človek bi moral biti več kakor naiven, če ne bi spoznal v vsej igri nemških imperialističnih prstov.

Interesi finske fevdalne gospode in kajzerizma se v tej stvari deloma spajajo. Veleposestniška družba bi bila rada zavarovana zoper socializem in misli, da ji bo v tem monarhija služila za oporo, zlasti če bo pod pokroviteljstvom Nemčije. Obenem so njena srea obšle imperialistične želje; enkrat bi radi imeli "Veliko Finsko." Z raznimi kajzerske Nemčije se vjena tudi to, ker bi se mogla Finska povečati le na stroške Rusije, a vsako zmanjšanje Rusije bi dalo kajzerjevi avtokraciji nekoliko več varnosti.

Tako je torej Nemčija prevzela nalogo, da napravi za Finsko belo vlado red v deželi — ker opravlja s tem svoje lastne posle. Finska fevdalna in buržvazna gospoda je pa pri vsem tem zelo kratkovidna, kajti tisti kajzerjev bič ki tepe da-

nes njene ljudske nasprotnike, bo tepel tudi še njo samo.

Na Finskem torej delajo nemške intrige za monarhijo. Že davno so tako delale na Poljskem in sicer tam še bolj očitno za tako monarhijo, ki bi bila popolnoma odvisna od Nemčije. Kuronske in estonske deputacije — namreč deputacije ondnotnih zemljiških baronov — so kajzerja prošile za monarhe in za njegov protektorat. Kamorkoli stopi nemška noga, povsod moli monarhija svoje parklje iz skrovišč.

Nič ne bi bilo torej čudnega, če bi se slišalo, da delajo nemške intrige tudi na Ruskem za obnovev monarhije. Za kajzerja prihaja razun splošnih interesov tudi to še v poštev, da je žena bivšega carja Nikolaja nemška princeesa, vsled česar je Viljema njena degradacija še bolj pri- jela, kakor če bi bila n. pr. kakšna navadna Rusinja.

Pogostoma pride človek v kakšno slovensko naselbino, kjer mu zatrjuje skoraj vsak rojak, da je socialist. Če pa vprašate ljudi, kateremu socialističnemu klubu pripadajo, dobite odgovor, da ga v naselbini ni. — Zakaj ga ni? — Ker čakajo naši prijatelji, da se ustanovi. Pri tem pa pozabijo, da se ne more ustanoviti, če ga ne ustanove sami.

Prijatelji, ne čakajte na čudež, ampak izvršite delo sami!

Iz Ženeve poročajo: Prijateljski odnošaji porajajoči se med Italijani in jugoslovanskimi političarji, ki žive izven mej habsburške monarhije, so našli svoj odmev tudi med Jugoslavlani v Avstro-Ogrski. Dr. Ivan Benkovič, državni poslanec spodnještajerskega okraja in član jugoslovanskega kluba, je imel v parlamentu govor, v katerem se je jako pohvalno izražal o sporazumu med Italijani in Jugoslavlani ter z zadovoljenjem omenil prijaznost italijanskega javnega mnjenja za ta sporazum. Na njegov govor je odgovoril takoj poslanec dr. Degasper, ki zastopa enega italijanskih okrajev na Primorskem. Dunajski nemški list so dogodek zamočali, medtem ko slovenskih listov, ki so imeli poročilo Benkovičevega govora, niso pustili čez mejo. Dobila se pa je končno številka ljubljanskega dnevnika "Slovenski Narod", iz katerega se more v splošnem razvideti smisel Benkovičevega govora v državnem zboru.

"Mi smo poročali, piše to slovensko glasilo, da je v državnozbornem proračunskem odseku poročal dr. Benkovič v dolgem govoru o vprašanju naših narodnostnih mej na jugu drža-

Toda če je razumljivo, da bi bila kajzerju obnovev carizma zelo všeč in če je verjetno, da je nemška propaganda tudi v tem zmislu splet-karila, ne more biti logično, da bi tista vlada, ki ima zahvaliti kajzerju svoj obstanek, začela s tem, da zataji veljavnost brest-litovskega miru in se s tem postavi sama proti kajzerju. To protislovje je tako očitno, da ne more količkaj pazne-mu časnikarju na noben način uiti. In najmanjše, kar bi se bilo smelo pričakovati od velikih časopisov, ki so objavili to vest, bi bilo, da bi bili za čitatelje dodali par besed komentarca ali svoje-ga mnjenja, ne pa da so prinašali taka poročila kot gotova dejstva.

Minil je teden dni in niti najmanjšega tele-grama ni, ki bi bil potrdil ono vest. Spada torej res med tista nešteta poročila, ki nastajajo iz raz-nih govoric ali pa se naravnost izmišljajo, zato da imajo nekateri ljudje kaj poročati, kadar se

ve s posebnim ozirom na Italijane na Primorskem in splošno na obrežju Jadranskega morja. Poslanec je objasnili več načinov za rešitev teritorijalnega in narodnostnega vprašanja v Gorici, Trstu in Istri. Z zadovoljstvom je omenjal zblizanje Italijanov in Jugoslovancev ter razumevanje italijanskega javnega mnjenja za jugoslovanske aspiracije. To so znamenja, da se bo dalo to vprašanje urediti sporazumno med Italijani in Jugoslavlani. Drugi dan je odgovarjal zastopniku Jugoslovanskega kluba dr. Degasper, ki je med drugim dejal, da je odkritosrčno naklonjen zvezi in prijateljskemu razmerju Italijanov in Jugoslovancev na Primorskem in izrazil upanje, da se bodo njegovi upi v to prijateljsko zvezo tudi uresničili.

Nikdar ne boste močni brez organizacije. Nikdar ne boste imeli vpliva brez organizacije. Če hočete kaj večjati, je prvi pogoj, da se organizirate.

Iz Kodanja poročajo: V Poznanju največjemu mestu nemške Poljske, so bile te dni velike protinemške demonstracije. Na hišah so se pojavili lepaki s protinemskim oklicem in čim so jih policisti strgali z zidov, so se takoj za njihovimi hrbiti pojavili drugi.

V okupiranem delu ruske Poljske tudi vre. Dobro organizirano guerijsko bojevanje proti Nemcem se nadaljuje z majhnimi presledki. Jeza Poljakov je toliko večja, ko so zvedeli, da name-rava Nemčija anektirati ves teritorij, ki obsega 25 odstotkov premožnega okoliša in hrib Sv. Barbare ob šlezki meji.

nič ne godi. O protirevolucijah na Ruskem se je že toliko telegrafiralo kolikor o carjevem begu, in skoraj vselej so se izkazale laži. Torej bi že to moralo napraviti poročevalce in urednike bolj previdne.

Kako pa je vendar mogoče, da objavljajo listi, ki imajo največji poročevalski in uredniški aparat, take vesti v obliki, ki jih dela čitateljem verjetne?

Razlaga je blizu. Mnogo kapitalističnih listov želi prav od srea, da bi vrag vzel vso rusko revolucijo in vse njene posledice. Nekaterim je pri tem že prav malo mar, ali je Rusija v vojni ali ne, ali ji je Nemčija ugrabila toliko in toliko milijonov četvornih milj ter toliko in toliko milijonov prebivalcev. Le za to jim gre, da bi kdo poteptal prokleti socializem, ki je očitno spustil globoke korenine v ruska tla, tisti vražji socializem, ki ga očividno sprejemajo tudi inteligentni in deloma celo imoviti krogi tisti socializem, ki daje polagoma svetu zgled, da je njegova družabna organizacija mogoča in da bo, kadar se popolnoma razvije, neskončno boljša od kapitalistične.

Tej želji po kontrarevoluciji, ki bi jo vsaj na tihem hvalili in blagoslovljali, magari da bi jo izvršil kajzer, je pripisati, da se take neutemeljene vesti z največjo naglico, z debelimi glavami in v taki obliki objavljajo, da jih manj kritični čitatelji lahko sprejemajo za resnice.

Zdi se pa, da je veselje kontrarevolucionistov zopet kratkokrajno. Zdaj prihajajo namreč vesti, ki kažejo položaj v popolnoma drugačni luči in ki so zaradi svoje logičnosti veliko bolj verjetne.

Na Krimu se boljševiki resno bojujejo z nemškimi hajduškimi vlomilci in kakor se zdi, se jim je vsaj do gotove meje posrečila organizacija rdeče vojske, kajti nemški listi poročajo o besnih napadih boljševikov in o resnih artilerijskih akcijah.

Druge vesti pravijo, da izpuščajo boljševiki člane Kerenskijeve vlade iz zaporov in da sprejemajo zadnji vladne službe. Boljševiki se trudijo, da zedinijo vse socialistične frakcije in se pripravljajo, da bodo zahtevali revizijo brest-litovske pogodbe.

To so drugačne reči kakor caristična protirevolucija in obnovev monarhije. Te vesti tudi ne kažejo uspeha nemških intrig ampak ravno narobe. In te vesti lahko napolnjujejo sree vsakega socialista in vsakega resničnega demokrata z veseljem. Kadar se te reči bolj razvijejo, se bo tudi pokazalo, koliko demokratične "camouflage" je v nekaterih velekapitalističnih časopisih.

Slovensko republičansko združenje.

SEDEŽ V CHICAGO, ILL.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godira, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZORNI ODBOR.

Matt Petrovich, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR.

John Ermene, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravlj, Jacob Muha, Zvonko Novak, K. H. Pogodič, Matt Pogorele, John Rezel, Jos. Steblaj, Frank Šavs, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrieh, Stefan Zabrie, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso prijavili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljke je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. B. No. 1, Cicero, Ill.)

SLOVENCI V CHICAGO!

Slovensko Republičansko Združenje vabi vse rojake v Chicagi in okolici na

VELIKO ZABAVO S PREDSTAVO.

Dne 19. maja uprizori čičaška lokalna organizacija v dvorani Sokol Jonaš, 5010—14 W. 25th Str., v Cicero, šolegr "Ne da se prevariti." Igra ima tri dejanja, ki so zanimiva in polna humorja. Spisal jo je Etbin Kristan. Snov je zajeta iz življenja ameriških Slovencev. Igra bo sedaj prvič uprizorjena. Pričetek igre bo ob dveh popoldne.

Ker se igralci trudijo, da zadovolje občinstvo in ker bo priredba združena z velikimi stroški, ki ob slovenskega občinstva v Chicagi in okolici pričakovati, da jo poseti. Pri tem bodo gosti imeli mnogo duševnega razvedrila in obenem bodo pomagali našim pravičnim stvarim, ki je stvar nas vseh, moja in tvoja. Priporočam rojakom, naj že sedaj agitirajo za to prireditev, kjerkoli jim nanese prilika. Kdor hoče prodajati vstopnice, jih dobi pri tajniku. Cena za prve sedeže je 50c in za druge 35c. Vsi, kateri čutite za stvar, izrabite vsako priliko in agitirajte za to prireditev. Potrebno je, da se kar največ vstopnic proda že v predprodaji, kajti to je najboljša agitacija. Po igri sledi prosta zabava in ples. Igral bo izvrsten orkester med posameznimi dejanji igre in po igri.

Rojaki! Prihranite si ta dan in pokažite, da ni Chicaga zadnja med slovenskimi naselbinami. Dne 19. maja ne sme nihče manjkati.

Frank Zajc,

tajnik lokalne organizacije S. R. Z.

IZVLEČEK ZAPISNIKA XIV. SEJE IZVRŠEVALNEGA ODBORA S. R. Z. 22. APRILA 1918.

Za predsednika izvoljen br. Konda. Navzoča nista br. Bostič, ki najbrž ni dobil pravočasno obvestila in br. Kerže, ki se še ni vrnil iz Minnesote, kjer je obdržal več shodov. Prečita se zapisnik in sprejme. Finančno poročilo tajnika se vzame na znanje. Tajnik prečita pismo iz Minnesote, iz katerega je razvidno, da naša stvar tam imenitno napreduje. Dalje prečita pismo zveznega zakladniškega departmanta v Washingtonu glede tretjega vojnega posojila in poroča, kaj se je v tem oziru doslej ukrenilo. Poročilo se vzame na znanje in se sklene, kakšni koraki se imajo storiti v prihodnje. Nadalje poroča br. tajnik o izidu glasovanja o predlogu, katerega je izvrševalni odbor iniciiral na zadnji seji. Za prvo točko, da ima vsaka krajevna organizacija pravico poslati po dva delegata na letno konvencijo S. R. Z., pod pogojem, da jih sama financira, je glasovalo 22 gl. odbornikov, proti eden. Za drugo točko, da se prične letna konvencija S. R. Z. 13. septembra 1918, je glasovalo 23 gl. odbornikov, proti nobeden. Sedem gl. odbornikov še ni vrnilo glasovnic. Obe točki iniciativnega predloga sta torej z večino sprejeti. — Br. tajnik poroča še, da je tiskana brošura "Krfška deklaracija in demokracija." Sklene se, da se prevede za prihodnjo izdajo Slovenian Review v celoti.

Br. Kristan poroča o shodu v Detroitu, ki je dobro izpadel.

Br. Zavertnik poroča, da je bila zadnja izdaja Slov. Review predložena strokovnjaku v Washingtonu, D. C., ki se je o reviji zelo pohvalno izrazil. Pokaže tudi tozadevno pismo. Iz tega sledi, da razen nekaj tiskovnih napak jezik revije ni bil tako slab, kakor je vpil neki kritičar. Poročilo se vzame na znanje.

Br. tajnik se pritožuje, da je delo toliko naraslo, da ga ne more več zmagovati in vprašuje, da li bi bilo mogoče dobiti za to delo osebo, ki bi se mogla posvetiti samo S. R. Z. vsaj štiri ure dnevno in bi se za to primerno plačala. Povdarja, da za svoje delo pri S. R. Z. ni zahteval in ne zahteva nobene plače in bi ga rad opravljal zastoj tudi v bodoče, samo če bi mogel zmagovati. Dela, ki ga ima kot gl. blagajnik S. N. P. J., ne sme zanemarjati pod nobenim pogojem, torej more delati za S. R. Z. le ob večerih in ob nedeljah. Obogaja dela pa je čimdalje več in človek ne more storiti več kot more. Marsikako delo za S. R. Z. bi bilo boljše in hitreje opravljeno, če bi tajnik imel več časa na razpolago, kar bi bilo v korist organizaciji. — O zadevi se vname debata, nakar se apelira na tajnika, naj pač stori, kolikor je v njegovi moči, ker najeti poseben osebo za to delo v prvi vrsti ne pripušča finance, v drugi vrsti je pa dvomljivo, da bi jo bilo sploh mogoče dobiti. — S tem je dnevni red izčrpan in predsednik zaključuje sejo.

Anton J. Terbovec tajnik.

X. IZKAZ PRISPEVKOV ZA S. R. Z.

Krajevna organizacija S. R. Z. v Milwaukee, Wis., \$50.00; — društvo Avelski Vrh št. 292, S. N. P. J., \$5.60; — klub št. 32, J. S. Z., W. Newton, Pa., \$5.00; — društvo Luc Svobode št. 318, S. N. P. J., \$2.35; — krajevna organizacija v Herminie, Pa., \$37.35; — klub št. 10, J. S. Z., v Forest City, Pa., \$2.10; — društvo sv. Barbare št. 34, Vandling, Pa., \$1.50; — Slovenska Čitalnica, Ely, Minn., \$5.00; — krajevna organizacija v Sartell Minn., \$6.50; — J. Kunstelj v Ely, Minn., in F. Kramer v Farrell, Pa., vsak po 50c; — Albin F. Meisgeier, Camp Funston, Kans., \$2.00; — John Blasic, Aurora, Ill., nabral \$2.00; — društvo Grintavec št. 21, Z. S. Z., \$3.07; — krajevna organizacija v Forest City Pa., \$3.55; — Geo. Gornik, Mullan, Idaho, \$5.00; — krajevna organizacija v Clevelandu, O., \$40.00; — krajevna organizacija v Murray, Utah, \$3.50; — krajevna organizacija v E. Palestine, O., \$3.70; — krajevna organizacija v La Salle, Ill., \$10.00; — Fr. Milavec in Mike Žumer v Black Diamond, Wash., \$2.00; — M. K. Herrin, Ill., \$4.10; — krajevna organizacija v Aurora, Ill., \$1.50; — Miss Jennie Hostnik, E. Palestine, O., nabrala \$2.60; — Martin Klinar, Johnstown, Pa., nabral \$1.70; — Slovenski Sokol "Chicago" \$2.00.

Anton J. Terbovec tajnik.

GIBANJE ZA S. R. Z. V MINNESOTI.

Slovenske naselbine v železnem okrožju Minnesote so se oživele. Klic tukajšnjim Slovence, naj vstopijo v vrste Slovenskega republičanskega združenja je našel svoj odziv in sicer tak, da ga beležimo v največje zadovoljstvo. Vrčila se je vrsta shodov, na katerih je nastopil rojak Frank Krže iz Chicaga; njegove besede niso padle na kamenita tla.

Dne 14. aprila se je vršil na Elyu shod, ki ga je sklicala lokalna organizacija S. R. Z., ki je bil jako dobro obiskan, kljub temu, da je vladalo lepo pomladansko vreme, ki je vabilo ljudi v naravno mesto v dvorano. Toda ljudje so šli v dvorano, pa bodo uživali lepe dneve v naravi rajši ob drugih prilikah.

Prvi govornik na tem shodu je bil mr. Geo. L. Brozich, ki je dejal, da je pot, po kateri gremo mi nevstrašno naprej, prava, ter da jo hoče tudi on podpirati, ker je bil vedno bolj naklonjen S. R. Z. kot pa S. N. Z. Omenjal je tudi dolžnosti, ki jih imamo do te republike, v kateri živimo. Govoril je tudi v prid tretjega vojnega posojila.

Za njim je nastopil, burno pozdravljen, Frank Krže. V svojem govoru je posegel precej daleč nazaj v zgodovino Jugoslovancev ter nam v zanimivem tonu opisal težnje in trpljenje, ki so ga morali prestati jugoslovanski narodi pod tujim gospodstvom in nadvlado. Orisal je jasno in trdno in mahinacije habsburške dinastije, ki je neumorno vršila svojo razdiralno politiko med Jugoslovani ter netila med njimi osebna sovraštva in jih razdvajala. Kljub vsem spletkarijam habsburške gospode niso dosegli tistega namena, ki so ga s tem delovanjem nemaravali. Razložil nam je pomen krfške deklaracije, ki so jo skrpali člani londonskega odbora, ki pa jim dela sedaj mnogo stitnosti, ker je našel tla med ljudstvom na veli odpor. Opisal nam je krasoto slovenskih in drugih jugoslovanskih pokrajin z njihovim Jadranskim morjem. Vsa ta krasota se nahaja v krajih, kjer smo se narodili, pa nam ni bilo dovoljeno občudovati njihove krasote in uživati na bogastvu, ker smo gospodarji svoje zemlje, ampak tuji, ki so nas zapodilo po svetu.

Bili smo močno ginjeni pri teh njegovih besedah, ob mislih na svojo rodno zemljo, kjer je tekla naša zibel, ob mislih, da se morajo boriti sinovi Slovenije ob strani tistih, ki so vedno delovali za naš narodni in kulturni pogan.

Ves govor mr. Kržeta je bil tako poučljiv in jednat, da bi ga moral slišati vsak Jugoslovani. Njegov odkritosrčni nastop, njegove priproste besede brez zavijanj so dokazale, da je mož, ki se iz prepričanja bori za pravično stvar.

Zadnji je nastopil rojak Josip Pishler, glavni tajnik J. S. K. J., ki je v kratkem nagovoru apeliral na rojake, naj vsakdo po svojih močeh pomaga za uresničenje naših ciljev, za katere se borimo in ki bodo, kadar se uresničijo, postavili Jugoslovane v vrsto svobodnih narodov.

Pod demokratično formo države bodo ljudstvu zagotovili vsi pogoji za gospodarsko in kulturno razvijanje, da mu ne bo treba, kakor sedaj hoditi v tujino za kruhom, kajti v teritorijih, kjer žive Jugoslovani, je dovolj kruha za vse njihove prebivalce.

Na tem shodu smo prejeli resolucijo, ki smo jo poslali raznim vladnim departmentom v Washingtonu, D. C., zastopnikom minnesotske države v kongresu in senatu in raznim listom.

Slovenici v Minnesoti! Naša sveta dolžnost je, da tudi mi zastavimo vse svoje moči v tem gigantskem boju za demokracijo, ki osvoboditi tudi naše narode in jih iztrga iz krempljev avtokratičnih sil, ki jo tlačijo in zatirajo že stoletja.

Zato pa, vsi v boj za osvoboditev Jugoslovancev, sedaj, ko se na obzorju žari in vstaja probujajoča demokracija.

Poročevalec.

ŠTIRJE SHODI SRZ. V MINNESOTI.

Poroča Fran Kerže.

Tudi mrzla Minnesota se je prebudila in stopila v vrste kojekotnih za svobodo in demokracijo vsega sveta. Prvenstvo je prevzela lepa in močna slovenska naselbina na Elyu s tem, da je sklicala 14. aprila prvi javni shod Slovenskega republičanskega združenja in povabila podpisane, da razložijo principe, temelje ter namene navedene organizacije.

V Duluthu me je čakalo par prijateljev ter me opozorilo na to, da utegnem imeti kake stitnosti, ker so se baje gospodje od SNZ. izrazili, da bodo, — če le mogoče — preprečili naš prihod. Toda, človek ve, da zastopa dobro stvar, se na-

ravno ne ozira ne na levo ne na desno. V svesti, da zagovarjam lahko povsod in vselej principe SRZ, v prepričanju, da je naša borba enaka z borbo naših — držav — za svobodo in demokracijo vsega sveta, se odpeljem na Ely.

Na postaji me je čakalo vsepolno ljubeznivih elyških Slovencev, ki so bili pripravili že vse potrebno za shod.

V nedeljo dne 14. aprila je bil najlepši dan. Pustil sem zimsko suknjo doma in šetal po prijaznem mestu, ki ima tako lepo lego. Lep, položen griček, od vrha se vspilejo na vse strani lepe ulice — človek skoro pozabi, da je pekle v bližini mrzlih kanadskih meja; vse te tako spominja na lepe kraje naše stare domovine. Valovit svet z mladimi gozkovi, čist zrak, pogled na jezera v elyški okolici — res, človek misli, da je kje na Gorenjskem.

Točno od dveh smo pričeli s shodom. Dvorana je bila natlačena polna. Zborovanje odpravi delavni brat Vider, ki je pozdravil v daljšem govoru navzočo in razložil pomen današnjega shoda. Za njim sta govorila br. Geo. L. Brozich o naših dolžnostih v ti svetovni borbi, o vojnih posojilih, znakah in drugem. Za njim je govoril glavni tajnik Jugoslovanske Katoliške Jednote br. Pishler, pozneje pa podpisani. Razložil sem jim cilje, namene, delo in borbo Slovenskega republičanskega združenja. Dokazoval, zakaj moramo biti proti Avstriji in zakaj moramo podpirati naše države. Ljudstvo je jako pazno sledilo vsem govornikom in odobravalo njihova izvajanja. Nazadnje je brat Brozich predložil resolucijo, ki je bila sprejeta soglasno. Ker ni bilo nobenih vprašanj, smo shod zaključili.

Po shodu je bilo le eno mnenje: kar so nam povedali danes, je nekaj fisto drugega — to mi bočemo, to mi želimo, to bomo podpirali.

Po shodu smo se razgovarjali pred vsem o značilni aretaciji. Kot znano, je imela nedavno shod SNZ, kateri se je končal nekako takole: ker smo navzoči za republiko in ne kraljevino, je nepotrebno, da volimo kakke odbore in je najboljšje, da zaključimo shod. Za temi besedami je nekdo ugasil električne luči in posledica tega je bila, da so aretirali štiri denavne člane SRZ. Na razpravi je bilo zaslišanih več prič. Seveda so vse — razven enega — izjavile, da aretirani niso zakrivil ničesar in so bili radi tega oproščeni. Zanimivo je bilo tudi to: shod se je vršil kot lojalni ali patrijotični shod — kot so se vršili vsi shodi SNZ, — in namen nasprotnik ovjeld, idpRetaonshrdlu — in namen nasprotnikov je bil, da se aretira nečlane in očrni za nelojalne. Priča — gospod župnik — je sam priznal, da je bil to le bolj "mrovni shod" (peace meeting) in priznal nadalje, da se je delalo za nekako kraljevino. — Tako je baš mesto Ely imelo prve politične mučenike v borbi za popolno svobodo našega naroda. Razprava ni mogla končati drugače, kot je — trpeli so po nedolžnem in bili tudi oproščeni.

Ljudstvo ne more pozabiti tega dogodka v svoji naselbini. In posledica je ta, da je ves Ely v taboru Slovenskega republičanskega združenja. Vprašal sem za podružnico SNZ, vprašal za članstvo, nikdo ni imel kaj pokazati. Ljudje se dramijo, bude, v njih vstaja prepričanje, kar je dobro za druge, je tudi za našo staro domovino: svobodno ljudstvo brez kraljev in cesarjev.

V torek, dne 16. aprila, se je vršil drugi shod v napredni Aurori. Ker je bil shod le par dni prej naznanjen, je bila slovenska dvorana oddana nekemu društvu in shod se je vršil v ondodni visoli. Shod je bil torej na delovnik in dve "šihiti" delavstva se ga ni moglo udeležiti. Vendar pa je bil dobro obiskan. Shod je otvoril delavni brat Martinjak, za njim je govoril superintendent rečne šole, pozneje pa podpisani. Sprejeli smo soglasno resolucijo; vprašanja na shodu ni bilo nobenega. Uspeh! Za republiko in svobodo našega naroda vse, za kraljevino niti fiekla. Tudi tisti, ki so prej podpirali drugo, so dobili po shodu drugačno mnenje. Aurora je vsa za SRZ.

V četrtek, dne 18. aprila, se je vršil shod v New Duluthu. Tam je bilo marsikaj zanimivega. Ker se je shod vršil zvečer, sem šel na povabilo svojega prijatelja na njegov dom. Kake dve uri pred shodom zavzoni telefon in oglasil se je duluthski sodnik Fesler, ki je bil tudi eden izmed namenjenih govornikov. Telefonira predsedniku shoda, da ima čisto druge informacije o uameravane mshodn, kot so mu povedali. Slišal je, da sino "bunch of Austrians", ki delamo pod nekako firmo za kajzerja. Vprašam sodnika po telefonu za sestanek in pove nama, naj prideva v Commercial Club, kjer ga dobimo. ONovi, kar je izvedel in pravi, da ima te informacije od Public Safety Commissionarja za St. Louis County, Mr. Prince. Povem mu namen SRZ, pokažem mu Krfsko deklaracijo in kmalu smo bili na čistem. Moj prijatelj je imel seboj tudi list "Century" od meseca marca kjer piše — imena ne vem in tudi revije nisem mogel dobiti nikjer pozneje — nekdo o Krfski deklaraciji, jo pripelje in govori v uvodu o Srbih, Hrvatih in Slovenceh. Tam pove, da so Srbi in Hrvatje že od nekaj delali za skupno kraljevino, o Slovenceh pa pravi, "da nismo bili nikdar svobodni in da nam ni posebno dosti do svobode, da smo nekako bolj zadovoljni, če pridemo pod srbskega kralja, kot pa da ostanemo pod Avstrijo." — Tako nekako se glasi tisti stavek. Opozoril sem sodnika, da imamo mi Slovenci manj analfabeta kot pa naše države in če si more predstavljati, da bi si tako inteligenten narod ne želel popolne svobode. Vedno resni sodnik se je lahko nasmejal in povedal s tem vse. Spotoma dobiva slučajno drugega govornika našega shoda, glavnega poštarja iz Dulutha. Njemu pokaževa zopet deklaracijo iz Krf in mu v splošnih potezah očrtava delovanje SRZ.

Pridemo na shod — tudi v dvorani neke visoke šole. Predsednik brat Movern odpravi shod, za njim govori sodnik, pozneje pa glavni poštar. Prvi je imel le kratek, splošen govor, drugi pa je v daljšem govoru udrihal po vseh kronah kolikor

jih je še, povdarjal svobodo in demokracijo, za katero se bore naše države in katera mora priti vsem narodom.

Tretji govornik sem bil podpisani. Nato smo sprejeli resolucijo in shod se je zaključil. Ker je v naselbini le malo Slovencev, so prišli na shod večinoma bosanski Srbi in nekaj Hrvatov. Po shodu smo se Slovenci zbrali še posebej in ukrenili marsikaj koristnega.

Ker sem želel, da opravi svojo nalogo popolnoma, telefoniram drugi dan, kje bi dobil Public Safety Commissionarja za St. Louis County, in naročil mi je, naj pridem v Commercial Club. Hotel sem poizvedeti, kdo je dal njemu napačne informacije o našem gibanju.

Ob nekako enajsti uri se res dobiva in razložim mu naš program in naše stališče, pokažem krfsko deklaracijo in ga prosm, naj mi pove, kdod ima napačne informacije o nas. Vprašal me je, če poznam g. Trošta in rekel, da mu je on osebo povedal, da so naši minnesotski Slovenci po veliki večini pro-Austrians. Še posebej ga je opozorila neka druga oseba, ki je pa ni hotel izdati. Ko mu povem in razložim vse, je rekel: "Saj jaz nisem mogel verjeti, kar se mi je povedalo, kajti vaši ljudje delajo pridno po železnih rudnikih, kupujejo bonde in znamke in nimam nobenega vzroka, da bi se pritoževal. Mem vašimi ljudmi ni nobenih slučajev nelojalnosti." Pritožil se je nekoliko čez Švede, o nas pa se je izrazil samo pohvalno. Zahvalil se mi je za vse podatke in mi pozneje izkazal priznano ameriško gostoljubnost. V petek se peljem na Eveleth, kjer je bil shod naznanjen za nedeljo. Sporočil sem še na Chisholm če želijo shod za soboto zvečer, kajti čez nedeljo ne morem ostati v Minnesoti. Prejel sem pozneje poročilo, da niso mogli dobiti za tisti dan nobene dvorane, kar ni nič čudnega, ker se je vršilo vse v toliki naglici.

Pridem na Eveleth. Lepo mesto in velika slovenska naselbina. Slovenski alderman in trgovec Brinse je preskrbel Eveleth Auditorium in mestno godbo zastoj. Pomagali so pripraviti vse potrebno za našo stvar navdušeni rojaki Ambrožič, Bratulič, Panian Volčanšek, Kotze in drugi.

V nedeljo smo imeli shod. Predsedoval je brat Brinse in je pozdravil navzoče. Za njim je govoril mestni župan g. Hatch, nato Bratulič in Kotze, pozneje jaz. Shod je sprejel pomembno resolucijo, ki itak pride v javnost. Shoda se je udeležilo kakih poldrug sto ljudi. Rekli so mi, da je na Evelethu veliko več Slovencev, da pa so med njimi jako čudne krajevne navade: vsakega se mora prositi in vsakega vprašati — drugače pa nasprotujejo še tako dobri stvari. Vprašanje je bilo eno, če moremo m pomagati staremu kraju.

Potem so bila običajna pota in informacije: pri "Eveleth News", pri županu g. Hatchu, ki pa že vedel o Krfski deklaraciji in njeni 13. točki. Sestal sem se z vplivnim odvjetnikom Eslingom, ki mi je dal priporočilno vitzko za župana, češ, da ima povedati jako zanimive stvari itd. Pripovedovali so mi o delovanju gospodov SNZ, kako so dva ali trije, ki so bili zapisani proti njihovi volji za reprezentante SNZ, zahtevali potom odvjetnika, da se brišejo njihova imena, kako so csebeno vabili na shode in so rekli, da bodo vprašanja svobodna — a vsak shod se je vselej tako završil, da ni prišel nikdo do besede. Sestal sem se s skupino Hrvatov, k so rekli, da podpisajo ves naš program in prosili, da začnemo z delom med njimi. Rekel sem jim, da še svojega ne zmagamo, naj začne oni, z gibanjem sami. Kajti vsak narod se mora sam žrtvovati in boriti se za svobodo. Pri ti priliki pripominam, da me je v zadnjem času — mene in druge — več Hrvatov vabilo, naj skličemo shode med njimi ker so tudi Hrvatje vsi za naš program. Začnite sami — sem jim rekel. Pojasnili so mi, da so njih "leaderji" vsi za krfsko deklaracijo, da b morali začeti mi, potem bi že sami nadaljevali z delom.

Kako je z Minnesoto? Kdor se kaj zanima, se zanima edino za Slovensko republičansko združenje. Vprašal se mza podružnico SNZ, v Ely, Aurora, Duluth, Eveleth, Chisholm — nikdo mi ni mogel povedati kaj o tem. Vprašal sem, koliko članov imejo? Edino na Evelethu so mi rekli, da je "eden" — pa ne vedo, ali je še ali ni. Pohvalili so delavnost g. Trošta in so rekli: samo škoda, da dela za tako slabo stvar. Rekli so: poslušamo vas radi, a ne strinjamo se z vašim programom. Gospod Vošnjak pa je napravil ravno nasproti vtis: firma ne vleče, pa če je tudi visoka, da, niti urednik slovenskega časopisa ne more govoriti z njim (besede Clevelandške Amerike).

Minnesota se probuja. Nenavadna razmere so napravile ta dober vpliv, da se več ne dela z delavstvom, kot se je nekaj. Včasih so razne ose prepreevale ves napredek s tm, da so denuncirale kompanijam vse take, ki so kaj poizkušali na tem polju. Danes se je začel delavec čutiti neodvisnega; manjka jih povsod in če ga odlove pri eni kompaniji, dobi lahko še tisti dan delo drugje. To da je ljudem čut samostojnosti in neodvisnosti.

Minnesota hiti z napredkom. Razmere, kot so bile, ne bodo nikdar več. Led je prebit.

Gospoda Trošt in Vošnjak, ki sta prebila gor nad mesec dni in poirila marsikatero grenko, naj bi bila poročala resnico, čemu govoriti o številnih podružnicah in članih, če jih pa ni? Čemu siliti, ko ne dosežete kot mržnjo proti tistemu bratškemu narodu, katerega smo ljubili do danes? Prav je, da gre človek s programom med ljudstvo, ampak če ga ljudstvo ne mara, ga ni treba siliti, ker vsaka sila rodi protisilo. Sicer ne želim, da bi že prejenjala z agitacijskim potovanjem, kajti kamor prideta, odpreta pot za Slovensko republičansko združenje.

Toda je torej situacija. Dodal nisem ničesar, lepši nič — kot sem videl in slišal, tako poročam — in da je to resnica, mi pričajo lahko vse naselbine, koder sem se mudil.

Minnesota vstaja — žive!.

Zofka Kvedrova:

V hribih.

To so vam majhne vasi v hribih.

Majhne, raztrgane vasi daleč v hribih, ki so porasli z gostimi gozdovi. Samotna pota se vijejo iz dežele v stran v te zapuščene, daljnje kraje.

Na kakem holmu stoji ubožna cerkev, nekaj hiš se tišči okrog nje, a dalje od nje je samota. Revne njive, siromašni travniki, pešeni pašniki, a naokrog gozd.

In v teh tihih dolinah, po teh neprijaznih bregovih so razsejana človeška bivališča kakor gnezda plahih, samotarskih ptic.

Po petnajst, dvajset hiš je široko narazen postavljenih ob slabi, od hudournikov raztriti cesti. Vsak zase živijo ti ljudje in hiše se vedno bolj oddaljujejo ven iz vasi. Ure hodijo po gozdu, pa nenadoma naletijo na par koč sredi bornih ograd, kakor bi se skrivale pred svetom.

Tiho je po teh krajih. A po zimi, kadar zapade sneg, obmolke, pritajeni se vse. Če se zgame veje v gozdu, sliši se daleč in dolgo. Temno stoje gozdovi, nepregledni, brezkraini. Težko pripognjeni stoje pod debelim snegom, ki se neprestano siplje izpod sivega, čemerne neba. Vasi in koč dremljejo v globokem zimskem molku.

Vsak teden ali vsakih štirinajst dni enkrat se vozi pošta mimo, po zameteni cesti in še dalje v hribih hodi samo poštni sel skozi molčeče gozdove. Nevarni zameti krijejo pota; malokdo si upa v sosednjo vas. Ni sledu na belem snegu, in če dohiti prezgodnja noč potnika v samotni, je izgubljen. Mnogokrat ga šele pomladi najdejo kje ob potu.

Ljudje samotarijo tod okrog. Molčeči so in kratkih besed. Njih kretnje so počasne, vedno isti izraz leži na njih obrazih. Kdor jih ne pozna, bi mislil, da so topi in zabiti.

Ali niso. Če jim pogledaš v oči, vidiš, da so nekako nepristotne, obrnjene bogve kam. In čelo jim je namršeno kakor pri težkih mislih. Vedno so vtopljeni v razmišljanje. Upognjeni hodijo, kakor binosili težko breme na ramah.

Kaj tuhtajo, kaj razmišljajo?!

Čudno so njih misli, ti jih ne uganeš. Zamišljeni so in temni pri delu, še bolj zamišljeni so v cerkvi; njih ljubezen je zamišljena in njih veselje. Ti čutiš, za vsako njih besedo se skriva kdove kaj; in za tem njih življenjem, ki ga vidiš, živi še drugo življenje v njih mislih, zagonetnejše, viharnejše.

Poznaš jih in jih ne poznaš. Živiš med njimi, govoriš z njimi, a daleč so ti, tuji, kakor da jih nisi videl nikoli. Mislíš si: ni ga mirnejšega človeka pod soncem, ni ga pohlevnejšega; a neki dan zveš, da je zbil tega ali onega skoro do smrti, da ga je zaklal brezčutno kakor živinčce.

Pa tvoj sosed. Starejši mož je, pameten mož. Kakor iz jekla je, kakor brez čustva je. Ta ni nikoli koga pobožal, žena trepetala, otroci beže pred njim, trd je, kamenitoga srca. Ali umrje mu žena — tista žena, s katero prej ni govoril kakor s človekom sebi enakim — in zdaj leži na kolenih pred njenimi parami in joka mehak v solzah kakor dete.

Nekaj je v teh ljudeh, nekaj prikritega, tajnega, kar slutiš, ali ne poznaš. Vsi nosijo v sebi to moč, to silo, ki privre na dan nepričakovano, divje in zmagovito. Vsega človeka premeni v dobro ali v zlo, vse lastnosti poveča ali uniči, vse bitje, vse dotedanje življenje vrže iz tira.

Ne vselej. Mnogokrat ostane ta moč vedno zaprta v njih dušah; nikoli ne pobesni, nikoli ne vzplane. Ali čutiš, na očeh jim vidiš; vsi imajo to v sebi, nekaj temnega, neznanega, velikega; česa se moraš bati, kaj moraš spoštovati — sam ne veš.

Bilo je dekle v vasi. Mlado dekle, veselo, površno. Ne misli nič, živi brez glave, živi, kakor nanese sluha. Prazno dušo ima in prazno srce, misliš. Omožiti se hoče, pa se posvetuje, koga bi vzela: vdovca, ki je bogat, fanta iz domače vasi

ali od drugod. Vzela bi tega, pa ji ni dosti visok, vzela bi drugega, ali tisti ima rdečkaste lase. Misli, da ima vse rada, pa nima nobenega.

Nekoč pridejo komedijši k župi. Sv. Genovefo igrajo in pasijonske igre. Vse hiti gledat. Dva, tri dni ostanejo in odidejo. Za kak dan pa zažene tisto dekle krik. Poleti na vas, bi se ob prsi in kriči: "Sree mi pogasite! Gorim! Kje je, kam je odšel?! Dušo mi je vzel, začaral me je! Tu notri me boli, tu v prsih me žge!"

In vsa podivja, vsa pobesni kakor od velike bolečine. Mirijo jo, ali ona jih ne sliši. Solze ji teko iz široko odprtih oči, ki se svetijo in gledajo nekam daleč; z rokami maha in tolče okrog sebe, pada na zemljo in se zopet dviga in vendar kriči: "Kje je, kam je šel?!"

Morajo jo zvezati in odpeljati v Ljubljano.

Zaljubila se je v tistega mladega komedijanta, ki je bil najlepši od vseh in ki je igral Krista.

In moški pridejo ob pamet od ljubezni v teh krajih. Mislil bi: ničesar ne čuti, vseeno jim je to ali ono, ne brigajo se za nič. Skoro ne govore z dekletom, katero imajo radi; ali če se nasmehe drugemu, razlije se ljubezen kakor goreča lava iz njih srea. Obolen, pobesne, ob pamet prihajajo in umirajo od ljubezni.

Čemerno žive z ženo leta in leta, imajo otroke z njo, mirni so in topi. Ali nenadoma jih nekaj zažoti; obmolkejejo še bolj, potope se v čudna, temna razmišljanja. In neki dan zažgo hišo nad seboj, s sekro beže za ženo, da jo uničijo, ker ji ne verujejo več. Zvežejo jih in odpeljejo. Črez leta prihajajo nazaj, tihi, s čudnimi, temnimi očmi — črez leta, ali nikoli več.

Taki so ljudje v teh krajih. Vsako leto pride kdo na vrsto v teh vaseh. Mlad fant ali star mož, dekle ali žena. Začudijo se sosedje, pozabijo in žive dalje tihi, molčljivi, zamišljeni.

Proroki vstajajo med njimi, oznanjajo pokoro, razkladajo božje postavne s čudnimi, zmedenimi besedami. Ljudje so, ki imajo prikazni med njimi, svetniki, žene, ki so zamaknjene.

Ljudstvo ima smehček na ustnicah: "Zmešalo se jim je!" Ali v očeh jim čitaš, da so se vse te besede, strastne, vroče, zmedene in nejasne dotekle njih sra, da so padle v njih duše kakor seme. Nekatero seme pade na kamen, ali na cesto ali v grmičevje, drugo pade na pripravljeno zemljo, raste in dozori. In tako taki ljudje, taki zasmehovani in vendar čedečni proroki ne izginejo nikoli v teh hribih.

Včasih je, kakor da so se misli, stare stoletja, zastavile v teh hribih in živele v teh dušah od očeta do sina, vse do danes. Brzjavne žice so napeljene ob cestah, ali po močvirjih gore po noči še vedno luči čarovniške nad ukletimi zakladi. Kmet je učen, čita in piše, ali črni maček ga je strah, če jih sreča na večer. Peklenske oči imajo in ne daj Bog, da bi zalučal kamen vanje: sto bi jih skočilo iz tal in raztrgale bi ga na kose. Stare babe, čaroynice tod še vedno uklinjajo živino; mrlič hodijo po skednjih in samotnih potih in prosijo za maše; ob ovinkih preže o polnoči goreče pošasti in mrtvaške rakve leže preko steze, kadar se kdo zakasni v krmi.

Zato imajo take oči ti ljudje, take posebne, odnose oči kakor s starih slik. Mnogo reči so že videli, ki se dandanes nič več ne vidijo zunaj v svetu.

Če bi prišel mož v te kraje, mož silnega glasu in velikih, gorečih oči, in bi jih z močnimi besedami zval s seboj, šli bi z njim kamorkoli. Mo-hamed ali Križarji, nemški Luter ali hrvaški Gubec, vsi bi našli tukaj pristašev. Ali danes ni več takih silnih prorokov in zapovedovalcev, četudi je še okrog po hribih ljudstva, ki bi jih umelo in poslušalo.

Ni še dolgo, kar se je nekdo obesil v teh hribih. In še tisto pomlad so se obesili še štirje dru-

gi iz njegove vasi. Nikdar prej se ni čulo v teh krajih, da bi bil kdo sam od sebe napravil svojemu življenju ta konec. Ali zdaj je prišlo nekaj kakor bolezen in štirje so se obesili eno pomlad.

Eden je videl sorodnika, ki je že mesece ležal v grobu, hoditi po noči okrog njegove hiše in za štirinajst dni ga ni človeka v vasi, ki bi ne srečal tega mrliča na vasi ali za vasjo, na polju ali kjerkoli.

Prenasičeni so z duhovi in prikaznimi od mladih nog; z materinim mlekom pijejo v se pravljice o čarovnicah, o zakletih živalih, o peklenskih pošastih in mrtvaških spominih in ni ga štridesetletnega moža, ki bi že ne imel strašnih halucinaj, o katerih gošori samo s pritajenim glasom in z grozo v očeh.

Bila sem takrat še doma. Prišla sem iz mesta in nisem verovala v vraže. Šla sem sama po noči na pokopališče in sem prinesla rož z grobov, da dokazem, da se ne bojim ničesar; o polnoči na vernih duš dan sem šla okrog cerkve in ni me ni bilo strah. In, kadar so možje pri nas zvečer pripovedovali svoje strašne nočne doživljanje, polne duhov in pošasti, sem se smejala.

Nekoč smo govorili o kužnih boleznih, o črnih kozah, o koleri in o kugi. Strašne reči so pripovedovali vsi in nehoti so vsi, ki so govorili, nekako posebej te bolezni. Čutila sem, kako so delovale vse njih besede name. Kadar so rekli "kuga," se mi je srce za hip zaustavilo in mrzla groza me je obšla, kakor da bi začutila nekaj strašnega poleg sebe, neko pošastno, veliko in grozno žensko bitje. Bilo me je sram te groze, in da sama sebi dokazem, kako smešno je to čustvo, sem odšla ven na vrt. Bila je hladna in temna noč, tiha in brezglasna. Šla sem po travi, ki je bila mrzla in rosna, in s prsti sem se dotikala drevja, ki je raslo okrog. Še vedno mi je srce nemirno bilo. In da se otresem tega neprijetnega čustva, sem se glasno zasmejala. Čudno je zazvenel moj prisiljeni smeh, v temno noč in v tistem hipu sem odrenela od nepopisne groze. Nekaj strašnega mi je zavrečalo v ušesih, nekaj mrzlega in mrtvaškega se je doteknilo mojih tic. Zakričala sem in zbežala proti hiši. Veje so mi razpraskale čelo, na ograji sem si odrla roko, krilo sem si raztrgala, ali ničesar nisem videla. Planila sem v hišo, smrti blede in tresoč se. Dali so mi vode, in ko sem prišla k sebi, me je bilo sram. Rekla sem, da sem mislila, da je neki človek na vrtu, zato sem se tako zbala.

Danes vem, da je bilo takrat prvikrat, ko so me dobili oni črni, samotni hribje v oblast; ona divja, zapuščena okolica, ki ima tako moč nad ljudmi, me je bila omamila.

Ne, ljudje, ki so rojeni, ki so odrasli v teh hribih, v teh groze in straha polnih pripovedih, v živih predstavah raznih strahot, oni ne morejo biti drugačni, nego so. Čudne moči spe v njih, lastnosti, ki jih ni pri ljudeh v prijaznih, svetlih in cvetočih ravnicah. Vsak kraj ima svoje ljudi in ta kraj ne more imeti drugačnih, nego so ti ljudje s sredovečnimi instinkti v dušah, ki žive tudi svoje samotno življenje, življenje, ki krije neznane moči v sebi kakor tihi tolmu v vaškem potoku.

In še enkrat se je doteknila ta neznana, nevarna in zla moč, ki je razprostrta preko teh pu-stih, odljudenih hribov, ki vlada zastrta ali vedno živa v ljudeh teh krajev, še enkrat se je doteknila mojega bitja.

V tisti vasi je živel mlad človek, ki ni bil zdrave pamaeti. Zamišljeno je hodil okrog, z nikomer ni govoril, za nobeno stvar se ni briga. Včasih ga je kdo vzel, da je našel na nasekal drv, drugega ni delal in tudi ni znal. Tisto popoldne je bil pri kmetu sredi vasi. Tudi gospodar sam je sekal drva, in ker mu je bilo dolgčas, prišla mu

je neumna misel in začel je fanta dražiti. Porinil mu je klobuk z glave, dregnil ga je v stran, potegnil ga je za rokav, in če je fant, Miha mu je bilo ime, pogledal kvišku, je napravil nedolžen obraz, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo. Smejal se je natihomu začudenemu in jeznemu obrazu fantovemu in ni se mogel premagati, da bi svoje šale ne nadaljeval. Mihi so se že parkrat oči zablistale, parkrat je zaškrilpal z zobmi, in ko ga je kmet zopet sunil s pestjo v rebra, je čudno in kratko zakričal, pograbil poleno in ga zalučal kmetu v glavo, da se je hipoma zgrudil na zemljo. Potem je pobral drugo poleno in ga hotel vreči na ležega, ali priskočili so ljudje, ki so šli po poti mirno in zagnali krik.

Kmalu je bila vsa vas pokoneu. Nori Miha je še bolj pobesnil in komaj so ga ukrotili in ga zvezali. Vsi kmetje so bili razjarjeni in so fanta tepili, suvali, vlekli za lase in ušesa, da je bil vedno bolj rdeč v lice in vedno bolj besen. Gospodarja so kmalu pripravili nazaj k zavesti, ali moral je leči v posteljo, ker se mu je še vedno megilo pred očmi.

Norega Miho so trdno zvezali in ga vrgli pred hišo na tla. Škrilpal je z zobmi, bele pene je imel okrog ustnic in oči so mu sijale kakor žerjavica. Vedno bolj gosto so se rinili ljudje okrog njega, klofutali so ga in nobenega ni bilo, ki ga ni vsaj z nogo sunil.

"Hudoba! Ali vidite, kako peklenske oči ima! Obseden je!"

In še bolj so ga tolkli. Ženske so prinesle vodo in so ga polivale z njo. V obraz so mu škropili in on je vselej čudno zarjul. Kmetje pa so se smejali in videlo se je na vseh obrazih, s kako slastjo ga tolčejo in gnjavijo, s kako slastjo bi ga mučili, tako da bi tekla kri, do smrti.

Jaz sem stala zraven in tresla sem se po vsem telesu. Ali ni me bilo groza in nič se mi ni smilil fant, ki je imel že ves zatekel obraz in mokro, zamazano obleko. Nekaj rdečega mi je zamigljalo pred očmi in prešerna želja se me je polastila, da tudi jaz pristopim tja in ga udarim s pestjo v obraz. Ustnice so se mi raztezale v smeh in zla in razkošna misel mi je bušila v glavi. Zakričali so jo drugi, isto misel, glasno: "Ubijmo ga!"

In čutila sem, da bi mi bilo mogoče z drugimi, hladnokrvno in z uživanjem ubiti tega norega človeka, ki meni ni storil ničesar. Groza me je bilo samo nad seboj, ali vendar me je ta divja misel vso prevzela in neko čudno razkošje me je objemalo, ko sem gledala, kako drugi vedno bolj besno pretepajo zvezanega in rjovečega fanta. Bil je divji prizor in meni je bilo, kakor da se je vsa divjost in besnoba teh ljudi okrog mene zgrnila name. Šele čez par minut sem se prevedela in od straha in groze sem se razjokala.

"Pustite ga!" sem zavpila in nekateri so z začudenjem pogledali v moje izpremenjeno lice.

Zdelo se mi je, kakor da se je prelomilo neko temno prokletstvo, kakor da je hudobno in pek-lensko čustvo, ki nas je za neki čas vse obvladalo, hipoma popustilo. Nikomur nisem pogledala v oči, bilo me je sram in zazdelo se mi je, kakor da se vsi sramujejo eden pred drugim.

Nikoli ne pozabim tega prizora in še danes mi je tesno in mučno, kadarkoli se zmislim na to.

Čudne moči so v človeških dušah, čudne in strašne. Velike so in divje in ne poznajo mej in ne mere, kadar privro na dan.

A tam v onih daljnih hribih, kjer prehaja vse iz stoletja v stoletje nekaljeno, neoslabljeno, kjer ne vlada razum, ampak le prirojeni in vzgojeni instinkti, tam so te moči še jače in strašnejše, uničujoče. Če ugonobijo samo človeka, iz kate-rega so vzplamtele, če se ne vržejo pohlepno tudi na druge, je še sreča. Kakor lačni plameni segajo okrog sebe in gorje, kogar omamijo in zvabijo! —

Ivan Cankar:

Greh.

"Odkod je prišel vrag? Zakaj ne gre?"

Kakor je bila tema vsenaokoli, tako je bila tudi v njegovem sreju; nič lepega in veselega ni bilo v njem; bilo je kakor cerkev tam doli, prostrana in neprijazna posoda noči.

Tedaj se je oglasilo, zastokalo je, zaprosilo. Dihal je težko in tresel se je; ko je stopil navzgor, se je spotaknil in je padel na koleno. Nato se je vzdignil hitro, z velikimi, omahujočimi koraki in je hitel do vrha, sunil je z vso silo in nato je stal mirno na kupoli, glavo upognjeno, roke ob životu. Tam je padlo zamolklo in se ni več oglašilo. Kakor žoga je bila odletela mačka od kupole, prav do odprtih dur, kjer se je vzdigal zunaj silni kameniti križ nad fasado. Obležala je, to-da glej, kmalu se je vzdignila, plazila se je bliže. Velike oči so se svetile, gledale so naravnost nanj in on je gledal naravnost vanje z velikimi svetlini očmi. Gledal je pač nekdo drugi in nekdo drugi se je kretal zanj.

Kakor se je bližala mačka, tako se je bližal tudi on, ni hitel več in omahoval in tudi tresel se ni več. Počasi se je bližal, s tihiimi koraki, glavo upognjeno.

"No, mačka, mačica, pridi!"

In tudi smejal se je, s tihim, hudobnim smehom. Čmokal je z ustnicami in se je trkal rahlo po kolenu.

"No, mačka, mačica!"

In bližala se je z visokim, skrivljenim hrbtom; pol plašno in pol gosposko se je vilo mlado belo telo.

Sklonil se je globoko in je zgrabil s skrčeni-mi prsti, z obema rokama za mehki židani kožuh in je vzdignil visoko.

Smejal se je in ji je gledal v oči.

"No, mačka, mačica!"

Gledala mu je v oči in je zamahovala narahlo in plašno z belimi tačicami, hotela se je približati obrazu in si ni upala. Spustil je z eno roko, zamahnil je in je udaril s pestjo naravnost na svetle oči. Nič se ni oglašilo, tačice so zamahnile narahlo in plašno. Čisto mlada mačka je bila in strah je bilo celo netopirjev. Mlada bela mačka z rdečo pentljo na vratu.

Dihal je težko in je udaril vdruge, naravnost na oči.

"No, mačka, mačica? Ali nič ne prosiš, ali te nič ne boli? No, mačka, mačica, pros! Prosi!"

Držal je kvišku in je bil, na drobno okroglo glavo, na oči. In mehko belo telo se je vilo, mehke bele tačice so zamahovale plašno in se niso branile, vzdignile so se včas, da bi zakrile oči.

Utrudila se je roka, vrgel je mačko na tla in obležala je v kotu, ob durih. Ležala je mirno, ali glej, že se je zgenila, vzdignila se je, plazila se je bliže; oči so mežikale, svetile so se kakor prej.

"No, idi, vrag!"

Glej, vzpenjal se je tudi hrbet in se je krivil, mehko, plašno so stopale bele tačice. In tedaj se je oglasilo — tenak, proseč, jokajoč glas.

V njegovem sreju se je vzdigala silna, divja zloba. Kakor da bi se bile odprle durce tam doli v sreju in bi čepela na pragu čudna žival z dolgim mehkim nosom in zelenimi očmi in bi izte-gala počasi dolge koščene kremplje. Odpirale so se durce in so se odprle na stežaj.

Zakaj čaka, zakaj pros! Strašen je tisti stoka-joči glas, človek bi zgrabil, zgrabil, zasekal nohtove, zagrizel z ostrimi zobmi.

"Idi, vrag!"

In se je tresel in se je sklonil, zgrabil je z

obema rokama, vzdignil in treščil ob kamnita tla. In je spet vzdignil in treščil, udarila je okrogla glavica ob oster kamen in prikazalo se je nekaj črnega, pričurljala je kri.

Razširjene in svetle so bile njegove oči, videle so kakor po dnevi; kakor dvoje luči so bile njegove oči in so razsvetile noč, tako da se je vrnil v tramovje vzbujeni netopir.

Butalo je ob tla, enakomerno, zamolklo. Nič ni čutil rok, vodil jih je nekdo drugi, vzdigal jih in spuščal v taktu.

In nč se oglašilo, ni se genilo, kakor mehki bel klobčič je bilo v njegovih rokah in prsti, skrivljeni kakor kremplji, so se zasajali globoko v mehki beli klobčič.

Postal je, sklonil se je globoko, z obrazom čisto v drobni okrogli glavi in je gledal. Roke so počivale kakor šape na plenu. Odprle so se oči, ozrle so se naravnost nanj in so sijale. Zakričal je, zgrabil, vzdignil visoko in zalučil; padlo je na kupolo ter obležalo.

Ker je bilo tiho in se ni genilo v vsej prostorni tišini, je začel globoko, zamolklo hropenje, in je vztrajetal; spoznal je, da je prihajalo hropenje iz njegovih prsi, in začutil je na obrazu, na vsem telesu mrzel pot. Toda že se je premikalo, že se je vzdigalo.

Vzdigalo se je počasi na kupoli, hrbet se je vzpenjal in krivil — in razleglo se je trepetaje po tišini, zastokalo je, zajokalo.

Tudi njegov glas je bil stokaajoč, cvileč, ko je zakričal in skočil na kupolo. Zgrabil je z obema rokama za telo in je bil s trdo okroglo glavico ob kamen. Kakor da bi bil s kladivom, s čudnim okroglim kladivom, ki je bilo samo ohlapno pritrjeno na ročniku in se je vrtele. Ves umazan je bil že kamen, dlaka se je mešala s krvjo. Izpustil je in se je sklonil.

Ležalo je pred njim mirno, iztegnjeno; ni se genilo in tudi oči ni bilo več, nič se ni svetilo.

Tresel se je, sklonjen, omahujoč je stopil s

kupole, šel je naravnost, da bi bežal. Ali domislil se je in se je prestrašil. Tam je ležalo, na kupoli, na očitnem kraju; kdor bi prišel, bi videl od daleč. Vrnil se je in je zgrabil ter zalučil doli po strmem oboku, kjer je bila večna tema. Nato je šel hitro, ne da bi se ozrl.

Toda ozrl se je, ko je prišel do duri; nekdo mu je bil pač okrenil glavo. In tedaj je videl, kako se je premikalo tam doli v temi, oči njegove so slutile strahoma in tako so videle. Premikalo se je nerodno, plezalo je navzgor, kakor pijano je plezalo in padalo, telo se je vlačilo po tleh. Toda glej, že se je hrbet vzpenjal in krivil, plezalo je višje, prihajalo je bliže. Zahropel je najprej zamolklo, a nato je zastokalo glasno, cvileče, da se je razleglo rezko po tišini.

Zahropelo je v njegovih prsih, a nato se je razleglo glasno in rezko po tišini; zastokalo je, zakričal.

Ob durih je ležala deska; ležala je v temi, tako da je ni videl, a našel jo je, ne da bi iskal; kratka je bila in široka kakor preklano bruno; vzdignil jo je kakor perče, vzdignil visoko in spustil. Udarilo je zamolklo, zadonelo je po vsem oboku, odmevalo je v cerkvi doli in netopirji so se prestrašili v tramovju. Vzdignil je in spustil in vzdignil spet, obrnil je desko, tako da je udaril z ostrim robom.

In ko se je nato sklonil in je pogledal, je ležalo tam v prahu nekaj umazanega, brezobličnega, ležalo je in se ni več genilo. Deska mu je padla iz rok, tako težka je bila, da bi je več ne vzdignil; in obrnil se je, da bi šel. V tistem trenotku so se zgenile duri, kjer se je vzdigal zunaj veliki kamniti križ, zgenile so se in so se počasi in škripaje zapirale.

Šel je in je stopal tako težko kakor v sanjah; bežal bi in ni mogel. In tudi svetlo ni bilo več; ničesar ni več videl, tudi duri ne in iztegoval je roke, da bi hodil varno. Prišel je do duri in je stopil na stopnice.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglaš po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsedniku družbe Fr. Udovich, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Pub. Co., Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4006 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Zadnje tedne je bilo priobčenih več vesti v kapitalističnih dnevnikih, da nameravajo brzojavni uslužbeni proglasiti stavko. Vse take vesti so bile pisane v interesu brzojavnih družb, ki so imele namen očistiti uslužbenec in pri kazati brzojavne družbe kot ne dolžna jagnjeta, ki nokomur ne skale vode. Stvar je ravno nare, kar je dokazal shod brzojavnih uslužbencev v Chicagi zadnje nedelje.

Zbralo se je do 300 uslužbencev, da se razgovore o položaju. Na shodu niso razgovarjali o štrajku, ampak so sprejeli resolucijo, v kateri izjavljajo, da se strinjajo s predsednikom, ki priznava, da imajo delavci pravico do organizacije. V resoluciji pravijo, da se bodo organizirali in podpirali vlado.

Sylvester J. Konenkamp, predsednik organizacije brzojavnih uslužbencev, je odpotoval na poziv delavskega odbora v Washington. Ob tej priložnosti je dejal, da ima za nesljiva poročila iz Atlante, Ga. in Albuquerque, N. M., da odpustijo uslužbenec, ki se prizadeva, da bi organizirali svoje tovaršice.

Poročila iz Washingtona pravijo, da uslužbeni ne zahtevajo nič drugega kot pravico, da nosijo u nijske znake.

Iz Washingtona, D. C., poročajo: Nad 200 trgovcev s kavo je kaznovanih po odredbi, ki jo je izdala živilska uprava, ker si ni v smislu proklamacije z dne 30. januarja preskrbeli oblastvenih dovoljenj.

Tvrdke, ki so prošle za oblastveno dovoljenje, toda niso prošle, so poslali do vseh četrti februarja, zadnjega določenega dneva, ne morejo tržiti do osme ga maja. Teža dne jim bodo iz ročena oblastvena dovoljenja, ne da bi bile kaznovane.

Tvrdka, ki prosijo za oblastveno dovoljenje pred osmim majem, ne bo smela tržiti dva tedna.

Licenziran prodajalec jestvin izgubi svoje oblastveno dovoljenje, če stopi v kupčijske zveze s kaznovanimi tvrdkami.

Pomislite le malo dalje; pa lah ko spoznate svojo zmotno. Politic ne organizacije nimate — to pomeni, da nimate političnega vpliva. In to pomeni nadalje, da gospodujejo tisti, ki imajo političen vpliv, ki so pa vaši nasprotniki. Zato se tudi ne smete čuditi, da ne gospodujejo tako, kakor bi bilo dobro za vas, ampak kakor je prav zanje.

Znanje je najpomembnejši pogoj moči. Medved je po naravi veliko močnejši od človeka. Al medved ne ve, kaj je smodnik in kakšno moč ima. Človek ima to znanje, zato si lahko napravi puško in postane močnejši od medveda. — Tudi delavstvo si more le z znanjem napraviti potrebno moč.

Socializem hoče, da postane človeška družba enoten organizem, ki bo sposoben za enotno socialno voljo in si bo mogel postaviti družben cilj.

V vaši naselbini nimate socialističnega kluba. Nič ne mislite na to, da bi ga ustanovili. Kar tako se vam zdi, da je nepotreben.

Kozaki v preteklosti.

Marsikaj se je že pisalo in govorilo o Kozakih in brezštevilne pravljice so slikale njih življenje in njih navade v fantastični luči. Največ pa je bilo o njih povesti, ki zbuja grozo.

Navadno si ljudje predstavljajo Kazake kot z velikimi brki opremljene zverine, ki jahajo a hitrostjo vetra, uprizarjajo rope in požige ter se nato zopet umaknejo med bičevje svojih step.

Dejansko pa so Kazaki v številnih ozirih prav to, kar navadni ruski kmet. V drugih ozirih pa je Kazak zopet sličen cowboju zapadnih ameriških prerij, čigar dom je bolj na sedlu konja kot pa v rodni vasi. Kazaki pa niso bili roparji, temveč pred vsem branilci in zaščitniki ubogih.

Ime Kazak je tatarskega izvora ter pomeni prestega človeka. Izraz Kazak se je uporabljal za ljudi, ki so zapustili svoje domove ter pričeli živeti nestalno življenje, neodvisno od kraljev, potentatov in drugih oblasti. Bil je nekoč čas, ko je plemenitaš pritiskal kmetu ter je bilo človeško življenje kaj malo vredno.

Na jugu Rusije, predno so se dovolj natančno določile sedanje meje, so odšle tolpe onih, ki so se hoteli v enajstem stoletju iznebiti vsakdanjega življenja. Bili so Rusi, Poljaki in Slovaki in le malo Tatarov. Tatarska primes ni bila močna v času, ko so postali Kazaki sovražniki tatarskih tolp, vpadajočih v Evropo.

Trinajsto in štirinajsto stoletje je videlo Kazake razvite v občinske zadrage, ki so se nahajale v bližini reke Dnjepra in njih člani so z neprestanimi pohodi stražili mejo.

Straže cowbojev na južnem Zapadu naše dežele, ki sedaj že izginjajo iz ameriškega življenja, so bile takorekoč Kazaki po duhu. Člani te straže so postali kavalristi, rendžerji v Texasu.

Kakor je bilo skrajno neprevidno vprašati kakega cowboja po njegovih družinskih razmerah, tako je bilo tudi neprimerno vprašati Kazaka po njegovih prednikih. Bili so to ljudje, ki so pustili za seboj prijatelje in domove, ker so bili razočarani v življenju ali po so bili doživeli veliko žalost. Drugi pa so izgubili vse v igri usode.

Med Kozaki je bilo seveda tudi dosti kriminalcev. Kakor hitro pa so se vpisali v kazaško vojsko, so pustili za seboj vso preteklost. Nekateri so bili izgnanci iz političnih ozirov, druge pa so zasledovali, ker so vzeli v svoje lastne roke maščevanje storjenega zla. Kaj pa je sploh ležanje na imenu, po vsem tem? Kaj je bolj primernega kot izpremeniti ime, pod katerim se človeka poznali v prejšnji družbi in prejšnjem krogu? Ko so prišli državni uradniki popraševati med Kazake po tem ali onem Demetriju ali Ivanu, so Kazaki majali z glavami, kakor da ničesar ne vedo. Vsakemu novemu prišlecu se je dal priimek, ime kot na primer "Veliki nos" ali kaj drugega.

Dočim so plačevali drugi ljudje davke, niso bili Kazaki podvrženi nobenemu obdačenju. Kazak je plačeval s svojim mečem in s svojo pištolo. Vedno je vstrajal na tem, da se ga nihče ne sme obdačiti, da pa bo nudil svojo vojaško službo, kadar ga bo Rusija potrebovala.

Vendar pa je bilo dosti pravovernih med temi možmi step. Prišli so, da se pridružijo kazaškim zastavam s poštopanjem do Boga in človeških pravic in sicer ne glede na to, kakšna je bila pot, po kateri so prišli v kazaško organizacijo. Kdor se hoče pridružiti Kazakom, mora stopiti pred hetmana ter ga prositi za sprejem.

— Ali veruješ v Hrista? — vpraša hetman.

— Verujem — se glasi odgovor.

— Pojdi torej, Kazače, — se glasi odgovor.

— Tvoja kočja je tam in pokazali ti jo bodo.

Ko so organizirali prve kazaške stanice, so bile te izključno obdane od možkih. Vsak Kazak se je moral zavezati, da živi brez žene ali v celibatu. To je bil red, po katerem so živeli Kazaki kot puščavniki ter se borili kot demoni.

Ko so potekla stoletja, so se izvršile številne izpremembe.

Kazaki so dobili svoje družine in svoja lastna domovja. Sprva so pošiljali mlade kazaške dečke na drzne pohode in ni ga sistema kavalerie na svetu, ki bi bil bolj uspešen, kot je bil ta stari kazaški red. Tako so na primer kaznovali prestopke proti obljubam ali slabo postopanje z revnimi in zatiranimi neposredno s smrtjo.

Obsodbe so izvrševane na mestu in v tem oziru so obstajale enake mere kakršne so še pred kratkim obstajale med cowboyi našega zapada.

Zmisel za pravico na in krivico, ki je tvorila osnovno vero Kazakov, je ojačila njih naravni pogun poostren vsled tega načina življenja.

Senator Chamberlain, predsednik senatnega odseka za vojaške zadeve, je predložil novo predlogo, ki določa smrtno kazen za špionažo. Po tej predlogi zasluži vsakdo smrtno kazen, ki krši zakon proti špionaži. O teh zločinih sodi vojno sodišče in ne kriminalna sodišča.

Mr. Chamberlain navaja za svojo predlogo šest razlogov in zasljanje o predlogu se je pričelo.

Kako ustvarja narava takorekoč iz nič novo življenje, dokazuje znanstvena preiskava, ki se je izvršila nedavno na otoku Krakatua, ki leži med Japonsko in Sumatro. Leta 1883 je uničil ognjenik, ki je bruhal dalje časa neprestano vsako sled življenja na otoku. Niti najmanjše bilke od rastlinstva ni ostalo. Nekaj let kasneje so obiskali naravoslovci otok in so na svoje začudenje našli, da se je rastlinstvo zopet pričelo razvijati. Na mnogih krajih so našli prve prikaze raznih cvetlic in trave. To je bilo leta 1886.

In potem so vsako leto opazovali, kako se je otok polagoma zopet odedal z zeleno odejo. Že leta 1897 so našli na otoku 62 različnih vrst rastlin. Naravoslovci tolmačijo to čudno prikazen na sledeči način:

Mikroskopične alge so pokrile s časom površino lave, to je strnjene mase, katero je izbruhal ognjenik, z vlažno odejo, katere je pričela razjedati trdo skorjo lave in pepela. V tej vlažni površini se je kmalu pričelo razvijati novo življenje. V nekaj letih so se prikazale prve rastline in so se potem hitro množile. Čim debelejša pa je postajala ta mehka odeja na lavi, tem gostejše je postajalo rastlinstvo, tako da je v komaj petnajstih letih bil otok zopet zelen in poln najkrajših cvetlic

Kot stražniki meje so Kazaki varovali revne kmete ter večkrat rešili one, katere so bili odvedli Turki ali Tatarji v sužnost. Na svojih drznih pohodih pa so prišli prav do vrat Carigrada.

Ti drzni stepni jezdeci so se pojavljali povsod na meji, kjer so jih potrebovali. Branili so reveže, a bili so strah bogatinov, to je vladelinov, katere so pogostoma oropali ter jim požgali domovja.

Turke in druge istočne narode, ki so prinašali na zapad zlato in razne dišave, so imenovali Kazaki roparje. Zaradi tega pa so jih tudi napadali, in marsikatera karavana je izginila brez sledu.

Dobljeni plen so razdelili sorazmerno po junaštvu, ki ga je pokazal ta ali oni tovariš v boju. Ena najslavnejših slik iz kazaškega življenja nam predstavlja zborovanje Kazakov, na katerem delajo načelniki račune ter jih diktirajo posebnim pisarjem.

Nad skupino pisarjev in vojskovodij pa se zbira vesela množica.

Obлека Kazakov je dobila tekom let več ali manj gotove predpise. Vidimo Kazake v dolgih suknjah, rjave ali zelene barve, z visoko kučmo iz ovčjega krzna ter močnim pasom, ki vsebuje naboj.

Kazak kaže vse znake vojaškega izvežbanja. Današnji Kazak je pravi vzor elegantnega vojaka, v primeri s tem, kar je bil v prejšnjih časih. Njegova obleka je preprežena z zlatimi vrvicami in sablja je okrašena z dragulji.

V prejšnjih časih je nosil kazak surovo obleko, a glede svojega orožja je bil vedno skrajno natančen.

Brezprimerna je bila njegova izurjenost v streljanju in to celo v slučaju, kadar je jahal v najhujšem diru, prav kakor opazujemo danes pri pastirjih na zapadu Združenih držav.

Kazaki so bili tekom stoletij izurjeni borilci in njih ročnost v rabi orožja je bila posledica njihovega načina življenja in okolice v kateri so živeli. Stepe, v katerih so si poiskali zavetja, so bile pokrite s travo, ki je včasih tako visoka, da je videti je nje le glavo jezdec.

Divjačina je bilo na teh stepah dovolj, in reke so bile polne rib. Potrebe Kazakov pa so bile maloštevilne. Izhajali so lahko z malim ali z mnogim, kakor je naneslo.

Kazak se ni brigal za lastnino. V onih starih časih viteških pohodov je bilo Kazaku dovolj, če je imel obleko in vojno opremo. Celu v času, ko so se že vstanovile kazaške stanice, je položil Kazak meč na svojega novorojenega sina ter rekel: — Glej, Kazače, to je vse, kar ti zapustim.

Kazaki so bili večkrat v stiku s političnimi intrigami, dasiravno niso po svoji naravi radi privoljevali sodelovanju v roparskih vojnah. Udeležili so se le takih pohodov, o katerih so mislili, da so pravični, dasiravno je v tem tudi par izjem.

Enkrat so Kazaki celo posadili na prestol novega carja, ko so podpirali zahteve dečka Dimitrija glede na carski prestol.

Kljub nasprotnemu prepričanju večine ljudi, ki malo vedo o Kazakih, so slednji zelo idealistični po svoji naravi ter veliki oboževalci junakov. Celu sanjavi so ter so imeli celo vrsto idealov, katere so onevali v bajkah in pesmih.

Iz davne preteklosti se dviguje podoba Mazepa, junaka step, ki je postal predmet ene najlepših pesnitev angleškega pesnika Byrona.

Mazepa je bil rojen na dvoru poljskega kralja Jana Kazimirja. Bil je lep mladenič in soglasno s pesnitvijo lorda Byrona, zapleten v ljubezensko spletko s ženo nekega plemenitaša. Ko je izvedel mož za to, je dal mladega junaka nagega privezati na divjega konja, nakar so ga pognali v stepe.

S tem naj bi bila doletela Mazepa usoda. Zgodovinsko te stvari niso utemeljene, vendar pa je gotovo, da je moral bežati iz Poljske radi pregreškov ter si poiskati zavetja na stepah med Kazaki. Postal je tajnik hetmana Samojloviča ter mu sledil leta 1687 v dostojanstvu kot hetman vseh zaporoških Kazakov.

Mazepa je zelo pomagal carju Petru Velikemu v boju proti Turkom ter je bil od carja imenovan za ukrajinskega kneza. Zadnja leta svojega življenja pa se je pridružil švedskemu kralju Karolu XII. ter stal na njegovi strani proti ruskemu carju. S padcem Karla XII. pa je moral tudi on pobegniti ter je končal svoje dni v prognanstvu.

Vloga Kazakov v dobi modernega carizma je bila seveda drugačna, a z uspehom ruske revolucije se je zopet izpremenila.

Živilska uprava je določila dobiček za vloženi grab, paradižnike in koruzo v škatljah. Ko bo izvedeno licenziranje, bo tovarnarjem dovoljenih 19 centov dobička pri tucetu škatalj šte. 2, pri boljših kvalitetah 22e, pri najboljših pa 30e. Paradižniki so razdeljeni v šest vrst. Profit pri tucetu škatalj je dovoljen od 18e do \$1.00.

Živilska uprava je posvarila tovarnarje in jim rekla, da bodo kaznovani, če bodo jemali višji profit, kot je določen.

NEMSKA ŠPIONAŽA V AMERIKI.

Iz neke atlantiške luke poročajo: Neki francoski parnik je pripeljal moštvo dveh norveških tovornih parnikov, ki so ju bile potopile v mareu nemške submarinke na zapadnem obrežju Maroka. Iz izpovedi mornarjev je spoznati, da je nemški špion v Združenih državah izvedel, da se v Maroku snidejo tovorni parniki, naloženi s kovinami, oljem in živili za Italijo. Vohun je to tajnost tako hitro sporočil v Nemčijo ali do prve sovražne postojanke, da je nemška submarinka bila tam deset dni prej, nego so, tje pripluli tovorni parniki.

V omenjeno luko je imela priti tudi angleška torpedovka ob dogovorjenem času, pa je ni bilo. Nemška submarinka je imela torej lahko delo. Ostala je tam z enim tovornim parnikom tri dni, dasiravno se je od časa do časa pokazala na horizontu angleška topničarka. Moštvo z nekega norveškega parnika je bilo priča bitke med ameriško ladjo za prevajanje olja in nemško submarinko, ki se je vršila petnajst milj od njega. Submarinka je s svojimi večjimi topovi odstrelila ladjo top. Potopila je ladjo in Norvežani mislijo, da je moštvo utonilo.

Potopljena norveška parnika sta bila "Nordkyn" in "Weddie Norge". Zadnji je nosil 7,000 ton in je zapustil atlantiško luko v februarju, tje je pa dospel 10. marca. Mornarji so kmalu zagledali submarinko.

Okoli ene popoldne je mornar na straži zagledal submarinko, ki je bila miljo in pol od ladje. Takoj je podmorski čoln oddal šest strelav preko parnika.

Kapitan Hanson je odredil, da gredo mornarji v čolna, ki ju je spustil v morje. Submarinka je z vso hitrico odplula za čolnoma in ju prestrigla. Čolna so naložili z medenino in jo razložili na submarinko, naenkrat so jim pa rekli, da prenehajo z delom, ker so mornarji na potapljači opazili dim na morju.

"Spoznali smo, da je ladja, ki smo jo večkrat srečali," je dejal oficir s submarinke, ko se je vrnil na parnik "Norge", "To je britska zavajalna ladja, zgrajena iz plutovine. Izstrelili smo vanjo več torpedov, toda zdi se, da ji ne škodijo. Ko smo jo prvič videli, smo mislili, da je tovarna ladja. Prišli smo vrh vode blizu nje. Naenkrat je odprla svoje strani in pričela streljati na nas. Morali smo se poglobiti hitro in šli smo 150 jardov doli. Mislimo, da je po nas. Ne nadlegujemo je več."

Submarinka je jemala medenino s parnika skozi štiri dni. Moštvo norveškega parnika je bilo potem poslano proč v čolnih.

Na parniku "Nordkyn" je bilo naloženih 4,000 bušljev pšenice in drugo blago. V Maroko je priplul 12. marca.

Mornar na straži pravi, da so tako vozili križkraz, da ni videl stolpca od submarinke, dokler se ni prikazal iz morja petdeset čevljev za ladjo.

"Stolpič se je odprl, nemški poveljnik je prikazal glavo iz njega in zdelo se je, da hoče umreti od smeha."

Neki drugi mornar je dejal: "Postavili so pet bomb okoli parnika, zvezali jih z električno žico na submarinko. Vzeli so nekaj naše obleke, ko so nas zanj vprašali. Rekli so, da v Nemčiji ne dobe obleke. Dve uri kasneje so pognali ladjo v zrak."

OVERMANOVA PREDLOGA.

Iz Washingtona poročajo: Overmanova predloga, ki daje predsedniku pravico, da reorganizira vojne departemente in agencije po potrebi, je sprejeta. Zanj je glasovalo 63 senatorjev, proti pa 13.

Že v ponedeljek zjutraj so govorila znamenja, da bodo konservativci doživeli hud poraz. Senator Gallinger je predlagal, da se iz predloge izloči zvezni tiskovni biro. Za njegov predlog je glasovalo le 28 senatorjev, proti pa 44.

Ko je prišlo do končnega glasovanja je glasovalo proti predlogi v celoti dvanajst republikancev in demokrat Reed iz Missourija. Od opozicije je celo odpadel demokrat Hoke Smith iz Georgije, ki je trdil, da se rajši umakne z javnega življenja, kot da glasuje za neizpremenjeno predlogo. Drugi senatorji so bili seveda razočarani, ko so videli, da

glasuje mr. Hoke Smith za predlogo.

Predsednik Wilson je obvestil senat, da želi, da sprejme predlogo brez dodatnih predlogov. V soboto so prišli dodatni predlogi na glasovanje in so bili poraženi. Hoteli so na vsak način izločiti iz predloge meddržavno trgovsko komisijo, in zvezni rezervni odbor, kar seveda ni šlo. V opoziciji je ostalo še dvanajst republikancev in en demokrat, najkonservativnejši elementi v senatu, ki so glasovali proti predlogi, dasiravno so vedeli, da dožive strahovit poraz.

Malo pred glasovanjem je senator Overman sprejel spremembni predlog, ki ga je bil podal senator Jones iz Washingtona, da ostane zakon veljaven šest mesecev po vojni mesto enega leta. Edini dodatni predlog, ki ga je sprejel senator Overman, je bil podal v minoled tednu senator Wadsworth. Ta predlog pooblastuje predsednika, da ustanovi eksekutivni biro za razvoj produkcije letal.

Predsednik je poslal predlogo senatu v februarju. Dne 6. februarja je bila predložena. Konservativci so ovirali predlogo z vseni parlamentarnimi sredstvi. Podpirali so jih mnogi velekapitalistični dnevniki, ki so skušali v ljudstvu ustvariti razpoloženje proti predlogi.

Štiri tedne je bila predloga v senatu na splošni debati. Zdaj pojde predloga pred kongresno zbornico, ki jo sigurno sprejme v bolj kratkem času.

Iz Washingtona poročajo: Mornariški uradniki so izjavili, da bodo nemške submarinke pometepe z morja najkasneje v avgustu in morda že v juliju t. l. Združene države imajo pod svojo zastavo dva milijona ton ladij v prekmorski službi in kmalu pride še en milijon. Amerika je izgubila ves čas vojne 75,000 ton ladij.

"To je bilo pa pred ruskimi dogodki. Mislim, da sedaj splošno priznajo, da je bila moja cenitev konservativna. Odkar se je dogodi strašni polom Rusije, sem prepričan, da moramo postaviti na bojišče 8,000,000 mož. Amerika in na nalogo, da izvojuje zmago. Anglija ne more, Francija ne more, Združene države morajo. Biti moramo sposobni, da postavimo na bojišče v dveh letih 8,000,000 mož. To moramo izvršiti. Anglija in Francija se ne bosta nikdar podali, seveda se tudi mi ne bomo, Nemčija pa ne more izsiliti predaje. To bo boj do konca. Popolnoma mogoče je nanovačiti, opremiti in vzdržavati 8,000,000 mož. Zdaj smo začeli napredovati. Konferenca o vojaških zadevah z oficirji vojnega sveta kaže, da smo res že precej napredovali."

Chicago ima zopet nekoliko davkarskega škandala. Dokazi, ki jih baje ima državni pravdnik Hoyne v rokah, kažejo, da so v afero zapleteni širši krogi v okraju Cook. Državni pravdnik je dejal, da bo suspendirani pomožni državni pravdnik Morris Schaeffer, ki je bil zadnjih pet let predstojnik davčnega departementa v državnem pravdništvu, najbrž odpuščen. "Prepričan sem, da je mr. M. Schaeffer zapleten v škandal in imenoval sem Hart E. Bakerja na mr. Schaefferjevo mesto," pravi državni pravdnik. Mr. Hoyne je imenoval svoja namestnika Chas. Center Caseja ml. in John Fosterja, da pregledata davčne knjige za zadnjih pet let. Preiskava se vrši tudi proti Jacob Lindheimerju, sinu Jacob Lindheimerja, namestnika okrajnega blagajnika, in Samuel Carterju, zemljiščnemu trgovcu. Graftarji so poskušali dobiti od Frank U. Busha \$1000, da mu znižajo davek od \$2,500 na \$420. Ta poizkus je povzročil, da je bil mr. Schaeffer suspendiran.

Ves razvoj označuje napredek. Vse se razvija iz enostavnega v sestavljeno, iz grobeega v fino, iz malo primerne v bolj primerno. Vse naše živalstvo, ki nam služi v neštetihih ozirih, se je razvilo iz živali primitivnejših vrst. Drevice, ki nam danes rodi najzlahtnejše sadje, je nekdaj rodilo lesnike in neužitne plodove. Človek sam je produkt razvoja.

Kongresna zbornica je sprejela resolucijo, ki določa, da se morajo registrirati vsi mladeniči, ki so postali stari 21 let po petem juniju lanskega leta. Resolucija pojde edaj pred konferenčni odbor.

Abdul Hamidove zanimivosti.

Abdul Hamid II., nekdanji sultan otomanskega cesarstva in mož, čigar senca je nekoč padala preko državnih pisarnic vse Evrope, je mrtev. Umrl je kot jetnik svojega lastnega naroda v palači v Brusi ob Bosporu, potrt in zlomljen mož, pozabljen od vseh narodov na kontinentu v tem hrupu in šumu svetovne vojne.

Iz sveta, ki je prenehal obstajati v avgustu leta 1914, je prihajal ta Abdul Hamid, iz sveta, ki ga imenujemo sedaj "starega," polnega tajnih posvetovanj, diplomatskih intrig ter igranja z zastavnimi predmeti, ki so obstajali iz milijonov mož in žensk, ki si niso mogli pomagati.

Tekom tridesetih let njegove najvišje oblasti in do časa, ko ga Mladoturki strmoglavili potem revolucije v aprilu leta 1919, so vsi narodi sveta smatrali tega jastreba sličnega "bolnega moža Evrope" za konvencionalno posebej nje premetenosti, okrutnosti, krivoločnosti in izgravanja na dve strani, — to je za posebej vsega, za kar se zavzema danes Viljem Hohenzollernski s svojimi navzgor privzanimi brki ter priroteno čelado.

Mogoče ga ni značaja v moderni zgodovini, ki bi obsegal tako veliko število nasprotij ter vseboval toliko presenetljivih lastnosti kot oni Abdul Hamida.

Bil je modern, kadar mu je ugajala modernost; njegovi instinkti pa so bili oni sultana iz "Tisoč in ene noči" — sultana z zastrupljeno čašo, s skrivnimi kupi bogatih draguljev ter tajno omaro, v kateri vise po vrsti glave usmrčenih žensk.

Vsled paradoksa, ki je tipičen za Orijent, ni nihče, dočim je Abdul Hamid vladal, niti izdalek njega tako dobro poznal, kot so ga poznali,

ko so se razkrile po njegovem strmoglavljenju njegove skrivnosti. Agenti Mladoturkov so skrbno preiskali palačo Jildiz-Kiosk ter napravili inventar vsega, kar se je nahajalo v njej.

Ta palača je čudovit in krasen labirint ob bregu Bospora, in tukaj je živel Abdul Hamid v času svoje vlade. Tukaj, sredi presenetljive množine tajnih hodnikov, zaprtih sob, podzemskih stopnic in sijajno opremljenih haremskih sob, se je razkril pravi Abdul Hamid, mož, ki je vedno korakal s smrtjo ob svoji strani ter vsak večer legel s strahom k počitku.

Nalik premeteni sraki je mojster Jildiz-Kioska skrbel bogate zaklade draguljev in cele svežnje bankovcev v najbolj različna skrivališča, v stare kovčge iz usnja, ki so bili pripravljeni, da jih vzame človek s seboj, če bi bil potreben trenutni beg; v skrbno prikritih blagajne v zidovih ali pa v posode starih nardžile ali vodnih pip.

Več kot milijon angleških funtov je bilo tukaj ter demantov, biserov in rubinov, kakor ni še nikdar noben drug vladar sanjal, da bi jih imel v posesti.

Nad tisoč revolverjev, vsi nabasani ter pripravljeni, da se vzamejo v roko vsak trenutek, je bilo poskritih po najbolj različnih mestih v palači.

Abdul Hamid se ni nikdar nahajal na mestu, kjer bi ne bil mogel takoj prijeti za revolver ter ustreliti človeka, o katerem bi mislil, da mu streže po življenju. O njem se je govorilo, da je vedno najprvo streljal, ter šele potem vpraševal.

Včas pa se mu ni niti zdelo vredno vpraševati.

Neki poslanik iz ene izmed podložnih mohamedanskih držav se je hotel nekoč odstraniti iz

navzočnosti Abdul Hamida s tem, da se je priklanjajo pomikal nazaj. Pri tem je zadel na neko preprogo ter padel.

Ko je dvignil pogled, da se oprusti, je videl nase namenjen revolver. Abdul Hamid je bil namreč pripravljen na kakšen poseben trik.

Nekoč se je sultan prebudil iz svojega nemirnega spanja in izza vogala svojih napol odprtih očes je videl eno svojih haremskih ljubljenc, ki je stala v bližini njega ter radovedno otipavala revolver v blesteči luči z dragulji posejane svetilke.

Abdul Hamid ji je prestrelil srce.

Mož številnih strahov in bojazni ni nikdar spal dve zaporedni noči na enem mestu. Dejanski ni bila v palači nobena spalnica rezervirana za njegovo izključno uporabo. Kadar ga je premagal spanec, si je izbral enega izmed več sto divanov v palači, položil revolver pod blazino, postavil pred vrata vernega evnua ter zadremal.

Ko so se razkrile skrivnosti palače Jildiz-Kioska, so našli pionirji Mladoturkov v labirintih na različnih mestih natančne podobe sultana, napravljene iz voska ter oblačene, kot je bil obleden sultan. Ena teh soh je sedela pri pisalni mizi, druga je slonela pri oknu ter se ozirala po Bosporu.

Lahko si je misliti, kako peklensko škodoželjno bi se bil smejal Abdul Hamid v svojo brado, če bi bil kdaj našel enega teh posnetkov svoje osebe s kroglo v telesu ali bodalec, zasajenim v hrbet!

V vrtovih se je razkrilo premeteno zakrinkano astronomsko opazovalnico, polna najbolj modernih instrumentov za opazovanje nebeskih te-

les. Torej je bilo njegovo veličanstvo tudi kos znanstvenika, kaj ne?

Prav gotovo ne! Teleskop je bil namenjen na palače njegovih nečakov, ki so se nahajale na nekem griču v precejšnji razdalji. Premeteni stari Abdul Hamid je s tem le povečal obseg svojega vsevidnega očesa.

To je bilo vse!

Ni ga človeka, kateremu bi bilo znano, koliko žensk je imelo čast stanovati v razkošnih prostorih starega Abdul Hamida. Pravili so, da je bil oče šestnajstih otrok in vsled tega se lahko verjame, da je bilo v haremu dosti žensk.

Ker pa je bil Abdul Hamid družinski mož, je gotovo uveljavil stroge odredbe za vladanje te velike družine. Predvsem ni trpel nikakega klepetanja.

Krožila so številna skrivnostna poročila, kaj da bi se vse lahko našlo, da bi se človek zgrajal, če bi se enkrat osušila jezera v vrtovih Jildiz-Kioska. Abdul Hamid je sovražil klepetanje in brbljanje, posebno če so bile pri tem prizadete ženske.

Ta presenetljivi človek, ki je bil sposoben zadržati vse državnike Evrope, ko so zahtevali razkosanje Turčije ter konec turškega gospodstva v Evropi; ta človek, čigar lokavosti ni mogel premeriti noben drugi, je imel vedno zaposleno celo tropo prevajalcev, ki so prevajali v turški jezik vse bedaste senzacionalne novice, izdane v šestih glavnih jezikih ter tudi nekatere novele, katere se niso smele pošiljati v Evropi po pošti.

Evropski sorodnik Nick Carterja je bil njegov stalni spremljevalec v urah odmora in počitka.

Danes pa je Abdul Hamid mrtev in z njim pada v grob tudi — stara Turčija.

Gibraltar.

Mesto in trdnjava Gibraltarja ležita na skrajnem jugovzhodnem rtu pirenejskega polotoka, teorej geografično na španskih tleh. Toda lastnica te že v starih časih od Arabcev cenjene točke je Anglija, ki jo je pred dvesto leti osvojila. Ves ta čas je Velika Britanija držala Gibraltar in vtaknila vanj ogromne svote, dasi je mesto gospodarsko maledane brezpomembno.

Kljub temu se lahko pravi, da je Anglija iz gospodarskih razlogov tako nenavadno cenila to svojo last na tujih tleh.

Pomen Gibraltarja je vojaški. Tukaj se afriška in evropska obal približata — kakor nikjer drugod in ustvarja Gibraltarsko ožino, ki spaja kakor naraven kanal Sredozemsko morje z Atlantičnim oceanom. V starem veku so bili tukaj "Herkulovi stebri," tukaj so bogovi zaprli Sredozemsko morje, kajti zunaj je bil le še skrivnostni Ocean, ki je po mnenju tedanjih geografov obvladal vso obljudeno zemljo.

Lego Gibraltarja ob tej važni ožini povečava še nenavadna prirodna oblika. Ogromna pečina, ki štrli iz morja, se zdi kakor naravna trdnjava, postavljena sem za obvladavanje vhoda v Sredozemsko morje. Kdor gospoduje na tej pečini, ima pod svojo kontrolo vsako ladjo, naj prihaja v Sredozemsko morje, ali pa naj ga zapuša. V času vojne je Gibraltar s svojo lukso prava miselovka za vse sovražniške ladje. En signalen strel zado- stuje, da priplava vsaka prostovoljno v zaliv, kajti če tega ne stori, je njen potop skoraj neizogiben.

Kljub temu se slišijo tudi na Angleškem glasovi, ki zahtevajo, da naj dežela vrne Gibraltar Španiji. Okrog šestdeset let obstoji celo posebna organizacija, ki agitira za to zahtevo. Na čelu ji stoji Frederick Harrison, ki je pred kratkim v listu "Manchester Guardian" objavil zanimiv članek, s katerim utemeljuje to zahtevo.

V glavnem navaja v člankovem uvodu tri razloge, namreč:

1. Velika Britanija ne more častno priti na evropski mirovni kongres, če nismo (namreč An-

gleži) pripravljeni odstopiti Gibraltar Španiji, čim bo mir sam zasiguran.

2. Dasiravno je trdnjava nezavzeta z morske strani ter se nima bati nobenega brodogoja, je mesto samo in pristanišče na zapadni strani izročeno na milost in nemilost velikim modernim topovom, če se postavijo na severni strani.

3. Že nad 60 let je organizacija angleških publicistov vplivala na svoje sorojake ter še vedno vpliva nanje z namenom, da jim pride do spoznanja, da je našeasedenje španskega mesta in trdnjave neizbrisen madež neodkritosti napram gestu: Spoštovanje vseh narodnosti.

* Podrobneje razpravlja potem Frederick Harrison te točke oziroma trditve v svojem članku naslednje:

Mesto, pristanišče in trdnjava Gibraltar ne predstavljajo le važnega ključa za Španijo, temveč tudi za vse druge države, ki vozijo po Sredozemskem morju, ali pa brodarijo iz Atlantika proti Iztoku. Mesto, pristanišče in trdnjava Gibraltar so znamenja španskega ponižanja in angleške premoči. Trdnjavo smo zavzeli s silo orožja, jo držimo še nadalje s silo orožja, ne glede na to, kar morejo storiti Španci in nje zaveznički na suhem in na morju potom dogovorov in prošenj. Kakor je znano, grize to venomer v srcu vsakega Španca, splošno se pa misli, da dviguje ravno te sree vsakega Angleža. Zelo pravilno je dejal Napoleon: "To je utrdilo sovraštvo Španke do Anglije." Zelo pravilno se je tudi reklo: "Izgubiti Gibraltar je bila nesreča Španke; pozabiti to, bi bila njena sramota." V 200 letih, kar imamo mesto v svojih rokah, smo napravili iz njega bivališče tihotapcev, cigarov, potepuhov, afriških postopačev in španskih vstašev. Kot operacijsko polje za tihotapstvo španskega blaga v Anglijo je bil Gibraltar nekoliko manj znan, a pred nekako štiridesetimi leti je bil moj lastni brat ujet od neke vrste tihotapske organizacije ter je bil ne-prostovoljna priča razširjenega sistema organiziranega tatinstva.

Ali moremo, pravim, pozvati francoske itali-

janske, ameriške delegate na mirovni konferenci, naj uresničijo naše vzvišene izjave o mednarodni pravici, dočim vztrajamo sami na tem, da ohranimo velikansko trdnjavo, ki smo jo vzeli Španci? Vemo, da je bil to glavni vzrok, radi katerega ni danes Španka na naši strani v boju. V pričetku je pričakovala Španka od Nemčije povračila. Naše vztrajanje v Calaisu do časa kraljice Marije se je večkrat primerjalo z Gibraltarjem. Ali bi bilo naše vztrajanje v Calaisu v času Elizabete še mogoče ali koristno? Bila je sreča za nas, da smo se oprstili te pasti. Vide-li smo odstop otoka Krfa od strani Gladstona in odstop Helgolanda od strani Salisburija. Vpoštevanje narodne pravičnosti, zemljepisja in plemenja je bilo preveliko, da bi se mu bili mogli še nadalje ustavljati. Ali niso narodnost, zemljepis in pravičnost v slučaju Gibraltarja še trikrat tako neodoljiva dejstva?

Takoj je treba pripomniti, da ni misliti na odstop Gibraltarja v času, dokler še traja sedanja vojna. Anglija potrebuje Gibraltar proti nemškim podmorskim ladjam. Z dovoljenjem Španije ali brez njega bi lahko sedaj Gibraltar postal zbirališče in torišče nemških podmorskih čolnov. Vsak odstop Gibraltarja kot pogoj evropskega mira pa naj bi se izvršil z jamstva, katera naj bi prevzela Španka, Anglija, Francija, Italija in Združene države, da se namreč ne bo nikdar na kakršenkoli način porabilo Gibraltar za to, da se ovira ali omeji paroplovba v Sredozemskem morju.

Če bi napravil mednarodni kongres, da bi bila ta jamstva posebna in splošna, bi ne imeli nobene nadaljnj pravice, da bi se nadalje držali v rokah to špansko pristanišče. Gibraltar je za ves svet vidni simbol našega pomorskega svetovnega gospodstva, kateremu se Nemci upirajo, ki ugaja le maloštevilnim Evropejcem in radi katerega nas vsi Amerikanci zavidajo ali celo sovražijo. Kako moremo stopiti pred mirovni kongres s predpostavko: Pomislite, da smo svetovna sila, katero zlomiti si Nemci zamen prizadevajo. Mi

vsimo za princip narodnosti pod pogojem, da ni pri tem prizadeto naše neomejeno obvladanje morja."

Utemeljevanje, ki sem ga napisal tukaj, sloni na mednarodni pravičnosti ter odkritem delovanju. Dodati pa hočem še par besed glede na znanstvene in vojaške probleme, o katerih imam slučajno posebne informacije. Gibraltar sem študiral sam na mestu. Pod skalami ležeče in proti severu obrnjeno mesto s pristaniščem je morda nezavzeto za katerokoli brodogoja ter je bilo morda pred 50 leti tudi varno pred katerimkoli napadom s kopnega in s starimi topovi. Celo lajk pa mora na prvi pogled videti, da lahko zdrobe na severnih gričih, postavljeni moderni in veliki topovi mesto in pristanišče v prah. Skala sama je morda nezavzeta ter se lahko drži na njej 20.000 mož, ali ta skala bi ne mogla varovati mesta in pristanišča pred nevidnim sovražnikom, ki bi bil lahko na milje in milje oddaljen.

Pred mnogimi leti sem se sešel z nekim artillerijskim polkovnikom, ki je bil ravnokar zapustil važno poveljstvo, katero je imel tri leta v Gibraltarju. Sporočil mi je, da je postalo vsled zadnjih izboljšanj pri topovih pristanišče nezavarovano kot postojanka za brodogoja. Dostavil je, da je smatral za svojo dolžnost obvestiti vrhovno poveljstvo o tem svojem mnenju.

Pri nekem poznejšem obisku v Gibraltarju me je povedel neki višji častnik v trdnjavo, mi pojasnil sitem ter mi pokazal tudi bastione, o katerih je rekel, da so nedostopne za vsakega tučca. Ko sem stal zgoraj, v bližini Signal Pointa, in zrl na griče v okolici, sem dejal: "Nobena ladja bi se ne mogla upirati, če bi jo napadla od tam zunaj velika moderna armada." Moj prijatelj mi je pritrdil. To pa se je zgodilo pred mnogimi leti, davno pred dnevi 20 armadnih zborov ter 16-palčnih granat. Vsakemu je znano, da ne dopušča globina voda na iztočni strani nobenega porabnega pristanišča. Skala Gibraltarja bi se lahko upirala večletnemu obleganju, pristanišče in mesto pa bi bilo kmalu izročeno pogubi.

Jama Lobanj v Marville.

Nemški publicist Walter Hammer piše v "Frankfurter Zeitung".

Kljub vsej počasi prihajajoči navdušeni otopenosti napram vsem bolestim, kljub naravno nastopajoči brezbriznosti za močne živčne vtise, za pogled na pohabljen in valjajoče se v krvi, prestese človeka v dno duše, ko stoji v notranjosti jame lobanj v Marville, ter vidi na desni in levi dve meter visoki steni človeških lobanj, pač štirideset tisoč po številu.

Marville leži nedaleč od francoske trdnjave Montmedy. Mesto je šlo v mirnih časih nekako 100 prebivalcev. Na višini gore, ki se nahaja pred mestecem, leži staro pokopališče Saint Hilare, katerega kapelica vsebuje znamenite grobove iz časa tridesetletne vojne.

V enem kotu pokopališča je nastanjenih v priprosti kameniti stavbi brez oken teh 40.000 lobanj. Tri stene, vsaka tri metre debela: same človeške lobanje. Nekako štirideset na vrsto in osem do deset takih vrst zaporedoma, dvajset skladov visoko. Tako so postavljene te lobanje kot steklenice v vinski kleti. Kost iz rok in nog pa daje tem skladom zadostno trdnost.

Ležali smo nedaleč od Marville ter počivali. Imeli smo mir za nekaj dni ter lahko zopet spravili v red same sebe, svojo obleko in svoje orožje.

C kantini vasi, v kateri smo ležali, sta bili dve sliki te lobanjske jame. Nobenega konca ni bilo povpraševanj in svetov glede te zgradbe, dokler se nisem končno odločil, da si na vsak način pojasnim to zadevo ter razrešim uganko. Maloštevilni vaški prebivalci, ki so še ostali,

— bilo jih je štirinajst — so bili kmalu po vrsti izprašani in tudi nekateri iz Marville. Uspeh je bil pri vseh enak: veliko so pripovedovali, a vedeli niso ničesar. To je tako, kot se skoro vedno zgodi: najožja domovina je človeku najmanj znana. V važnim izrazom so pripovedovali, da je divjala leta 1854 po vsem ozemlju Maas strahovita kolera, ki je umorila četrtno vsega prebivalstva in da je do pričetka prejšnjega stoletja strahovita nastopila kuga. Vseh teh dogodkov pa nikakor ni bilo mogoče spraviti v zvezo z lobanjsko jamo. Ostala je še ena stvar, namreč vprašati oskrbnike arhivov, župnike. — Če sploh kdo, bodo morali ti vedeti za stvar, ter jo pojasniti.

In res. Župnik iz Soupy, zelo učen in ljubeznih gospod, posestnik dragocene knjižnice, broječe 11 tisoč zvezkov, član nekega društva zgodovinarjev, mi je dal zaželjena pojasnila. To pa je storil šele potem, ko je izrečno poudaril, da je pojasnitev le njegovo lastno, seveda dobro utemeljeno mnenje. Nekaj čisto določenega se žal ne more reči glede tega, kajti vse listine in vsi uradni spisi, ki bi lahko dajali pojasnila, so bili uničeni vsled notranjih nemirov, so postali žrtev revolucije ali številnih vojn, ki so že od nekdaj hrumele preko te dežele. Župnik mi je nadalje s solzami v očeh sporočil, da je bil uničen rokopis edine večje razprave glede teh lobanj, dela njegovega medtem umrlega prijatelja in stanovskega tovarša v Marville.

V okolici Marville, mesta Marsa (La ville de Mars) so vedno hrumele boji. Odpri, neutrenjena meja je služila kot vpadna vrata in prehod-

na cesta za vojaštvo vseh narodov. Površinsko oblikovanje te okolice pa je naravnost izzivalo velike spopade na tem mestu. Veliki boji so vsi vsili tukaj in ravno vsled tega je postalo mesto Marville zgodovinskega pomena.

Julij Cezar je dal zgraditi nedaleč od tega mesta trdnjavo ter drugo v Soupy (Oppidum, trdnjava.) Po vsej Lotarinski je najti razvaline in ostanke iz rimske dobe. Pri grajenju hiš ali mostov se našli skoro v vsakem slučaju na okostnjake. Šele pred štirimi leti se je našlo v Soupy pri zgradbi majhnega železniškega mostu več okostnjakov, poleg katerih so ležali rimski novej.

Ko je bil Cezar podvrget deželo rimskemu gospodstvu, so jo obiskale v času preseljevanja narodov divje drhali in pozneje je doživela vpad Frankov, boje iz časov Karolingov in Merovingov, notranje spore devetega in desetega stoletja, boje Karla Lotarinskega proti Hugo Capetu itd. Ponavljal se je vedno isti prizor: boji, može určiujoče vojne prav do današnjega dne, do bojev za posest Verduna.

Lobanje, katere so se vsled tega ravno v okolici Marville našle v tako velikem številu, so morda iz posebnosti zbirali ter spravili pozneje v ono čudno zgradbo. Najstarejše lobanje so stare vsled tega najmanj 2000 let, mlajša kot 400 let pa ni pač nobena.

Domnevati pa moramo, da je dobivala ta lobanjska jama svojo zalogo še iz drugih virov. Najti je namreč v njej ne le lobanje možkih, temveč tudi one žensk, otrok, starev in poleg do- bro izraslih tudi tudi potvare.

V Marville se je namreč nahajala velika bolnišnica in hiralnica, v katero so spravljali iz najširše okolice vse uboze, bolnike in hirale, vse kar je imelo garje, gnilobo in druge nalezljive bolezni. Že vsled kug, ki so prišle v deželo vsled neprestanih vojn, je bila ta bolnišnica vedno polna in v Marville je umiralo vedno nesorazmerno veliko število ljudi. Mrlice so pokopavali krog starogotske cekve trinajstega ali štirinajstega stoletja. Ko je bilo treba razširiti pokopališče ter se je slednje premestilo izven kraja, se je izkopalo na vaškem pokopališču na tisoče okostnjakov, in združili so lobanje z lobanjami vojakov, katere so izkopali na drugih mestih. Zbirka je stara sedaj nekako 300 let in gotovo ne manj kot 300 let, kajti tako daleč nazaj je znana vsaka najmanjša stvar iz zgodovine Marville, in v zapiskih, ki zaznamujejo še veliko manj važne stvari, ni najti niti najmanjše omenitve glede zgradbe te lobanjske jame. Pri tem je nemogoče ugotoviti, iz kakšnih vzrokov se je zgradila ta jama, če morda le kot zanimanje vzbujajoče mesto, ali pa na podlagi verskih ču- stev.

Na vsak način pa je ugotovljeno dejstvo, da je bilo tukaj skupaj 40.000 človeških lobanj, kajti stene, obstoječe iz lobanj, segajo še cela dva metra v zemljo. Danes je teh lobanj par tisoč manj. Pred nekako desetimi leti se je ena teh sten podrla in pokopališki vrtnar, ki jo je zopet hotel popraviti, ni mogel spraviti vseh lobanj na prejšnje mesto in vsled tega so tri polne vozove zakopali v zemljo.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.
GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 1098 Norwood E'd., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newport, Pa.
Glavni tajnik: BLAZ NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.
1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVIC, 634 Main St., Johnstown, Pa.
2. Pom. tajnik: ANDREJ VIDRICH, 170 Main St., Franklin, Conemaugh, Pa.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. Blagajnik: ANTON HOCEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.
1. nadzornik: NIKOLAJ POVS, 1 Grab St., Nurey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERMAN, Box 72, East Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANCO TEROPCIC, R. F. D. 3, Box 116, Fort Smith, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO:

"GAS NARODA." 82 Cortlandt Street, New York City.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Express, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potomi privatnih čekov. Naznace naj se naslovijo: Blaz Novak, Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika. V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakke pomanjkljivosti, naj to nemudoma hazardirajo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Boji med Ameriškimi Polaki.

Kdor misli, da smo samo Slovenci tako nesrečni, da "ne moremo skupaj voziti", temveč smo porazdeljeni v več strank in stranic z ozirom na rešitev jugoslovanskega vprašanja, mora se prijeti za glavo, če pogleda, kaj se godi med drugimi narodnostmi, ki so naseljene v Ameriki.

Sicer ni za nas nobena tolažba, če se drugi prepriajo med seboj — ampak iz napak drugih se lahko nekaj naučimo; obenem pa spoznamo, koliko boja je treba, predno se izčistijo pojmi gotovih načel in — kar je glavno — kako so nazadnjaški elementi povsod enaki in kako povsod ovirajo napredek in pravo rešitev političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj.

Ako bi bili medsebojni spori raznih narodnosti v Ameriki na razstavi, tedaj bi morali Poljaki dobiti prvo darilo. Nesloga med Poljaki je sicer že nekaj zgodovinskega in njihovi boji v Ameriki so tudi že stara njihova bolezen. Pred vojno so imeli njihovi boji večina verski značaj, kar se godi v večji ali manjši meri pri vseh narodih, pri katerih še vedno postavljajo vero na čelo vseh drugih vprašanj po vzoru klerikalnih držav v Evropi, dasiravno je to početje v velikem konfliktu z jaynim ameriškim življenjem. Ker so Poljaki v Ameriki po številu zelo močni — pri zadnjem ljudskem štetju so jih naštel okrog štiri milijone — je seveda njihov boj koliko večji.

Med njimi — kakor med Slovenci — se osredotočuje velik del kulturnega boja v podpornih organizacijah. Poljaki imajo dve veliki podporni organizaciji: Poljska rimo-katoliška unija in Poljska narodna zveza. V zadnji vlada verska svoboda in je vsled tega načelno nasprotna prvi, obenem je pa najti v nji pristaše neodvisne katoliške cerkve, s katero so Poljaki osrečeni. Verski boj med ameriškimi Poljaki je torej trikotni: med svobodomisli in rimskimi katoličani in med zadnjimi ter neodvisnimi katoličani; obe verski struji sta zopet v boju s prvimi. Svobodomisli so večinoma med socialisti, ki so imeli pred vojno veliko organizacijo.

Ko je izbruhnila vojna, je velik del ameriških Poljakov potegnil z Nemčijo, češ da bo Nemčija "rešila" Poljake ruskega despotizma. Poljska duhovščina (rimsko-katoliška), ki ima še danes velik vpliv pri masi prostih Poljakov, je igrala glavno vlogo pri simpatijah s centralnimi državami. Vsi katoliški listi so prinašali dolge članke in karikature proti zavezništvu, klajstji proti Rusiji, in poveljevali, kajsterji, ki ima biti "odrešenik" zatirane Poljske.

Nemške simpatije so se na nerazumljiv način prijele tudi poljskih socialistov v Ameriki. Njihov humoristični tednik "Biez Boży" (izhaja v Chicagu), ki je bil do vojne strogo protiklerikalni, je naenkrat zaobrnil vse svoje karikature proti Rusiji, medtem ko se ni z najmanjšo besedico dotaknil Nemčije; enako stališče je zavezal tudi njihov dnevnik "Dzien-nik Ludowy". Poljski socialisti so vsled svojih proneskih simpatij prišli tudi v konflikt z ameriško socialistično stranko.

Po vstopu Amerike v vojno je seveda moral zapihati drug veter. Omeniti moramo, da je prej gotov del Poljakov simpatiziral z zavezništvom in se izrekel za samostojno poljsko državo. Ko je pa Amerika napovedala vojno, je ta del postal večina, toda Poljaki so se zopet razdelili v dva tabora, pravzaprav v tri. Katoliška stranka (rimski katoličani), ki je bila prej za Nemčijo, je hitro občutila potrebo, da se organizira iz prostovoljcev separatna poljska armada v Ameriki, ki ima odniti na zapadno fronto ali kamorkoli, da se bori za neodvisno poljsko kraljestvo; naprednejši Poljaki, ki se zbirajo okrog Poljske narodne zveze in neodvisni katoličani so pa proti poljski armadi in pravijo, da so Poljaki kot ameriški državljani lahko bore v ameriški armadi za neodvisnost in demokratiziranje Poljske.

Zadnjim so se pridružili tudi socialisti, seveda ne vsi, ki so po ruski revoluciji opustili simpatije do Nemčije in se izrekli za poljsko republiko. Vsi napredni Poljaki so za republiko. Toda glavni konflikt se vrsi zaradi poljske armade. Voditelji te armade so znani pianist Paderewski, čikaški političar John Smulski in vsa rimo-katoliška duhovščina; voditelja opozicije sta pa Frank Gryla, ustanovitelj Poljske narodne zveze in Frank Hodur, škof neodvisne katoliške cerkve, ki ima sedež v Scrantonu, Pa.

Stvar je prišla tako daleč, da so poljski duhovni, ki vodijo propagando za poljsko armado, proglasili vsakega Poljaka za — izdajalca Amerike, ki je nasprotoval njihovega projektu. Poljske separatne čete so očrnil pri vladi in zgodilo se je, da je glavni poštar odrekel nekaterim listom pravico razposiljanja po pošti. Justični departament v Washingtonu je prejel kup denunciacij in končno je morala vlada uvesti preiskavo.

Preiskava je dognala, da vladajo med ameriškimi Poljaki naravnost protiameriške razmere. Vera je prevladujoč faktor in poljska rimo-katoliška duhovščina, ki organizira posebno armado, dela to pod krinko vere. V poljskih cerkvah se govori, da vsak Poljak, ki stopi kot prostovoljec v separatno armado, pojde na Francosko zato, da se bo boril za svetlega očeta papeža. Vlada je sicer dovolila Paderewskemu, ki je v ta namen osebno konferiral z vojnim tajnikom Bakerjem, da lahko organizira prostovoljske čete med ameriškimi Poljaki, toda vladnim uradnikom v Washingtonu ni bilo znano, da kontrolira duhovščina vse gibanje v zvezi z organizacijo teh prostovoljcev. Glavno pa je, da vlada ni še do danes uradno pooblastila ali pripoznala rekrutiranje poljskih prostovoljcev v separatnih četah.

Frank Gryla je dejal v nekem intervjuju sledeče: "Vsa poljska rimo-katoliška duhovščina v Ameriki je politična veja demokratske stranke. Duhovni navadno agitirajo pri vsakih volitvah in zapoveduje svojim vernikom, da morajo voliti demokrate. Za to uslugo so dobili na pritisk gotovih političarjev dovoljenje, da lahko organizirajo ločeno poljsko armado. Na nekem shodu Poljakov v Baltimoru, ki je bil sklican v patrijotične namene, so govorniki najprvo navduševali poslušalce za armado in potem so jih priganjali, da se vpišejo v demokratski politični klub in porabijo vstopnino \$1.50 od vsakega novega člana. Osebnost vem, da je to resnica."

V februarju je bila v Chicagu konvencija poljskih duhovnih, katerih je bilo 250 navzočih. (Poroča poljski list "Ameryka Echo"). Prisoten je bil tudi pianist Paderewski. Predsedoval je škof Rhode in zborovanje je bilo tajno, dasiravno so prej povabili zastopnike Poljske narodne zveze, da lahko pridejo poslušat Paderewskijev govor. Toda Paderewski je izjavil, da želi govoriti le sami duhovščini in vsa povabila so bila preklicana. Paderewski je potem govoril dve uri o politiki in ameriškimi Poljaki še danes ne vedo, kaj je bilo tamkaj zaključeno. Take razmere vladajo med ameriškimi Poljaki.

Po dvaintridesetih letih.

Dne 4. maja je minilo dvaintrideset let od shoda na Haymarket v Chicagi.

V McCormikovi tovarni za poljedelske stroje je bila stavka. V Chicagi je bilo veliko gibanje za osemurni delavnik. Tudi delavstvo pri McCormiku se je bojevalo za to zahtevo.

Pred dvaintridesetimi leti.

Kapitalisti niso bili mehkužni. Bil je boj, in kakor v vsakem boju, je hotela ena in druga stranka zmagati. Boji se ne vodijo zato, da bo zgodovina pisala o slavni poginosti, o brezprimerni poštenosti in o drugih, s porazom spojenih lepih rečeh. Boji se vodijo za zmago.

Namen določa sredstva. Vsaka stranka gleda, da doseže in porabi tista sredstva, ki najbolj zanesljivo obetajo zmago.

Nekatera sredstva so po splošnih etičnih nazorih našega prosvetljenega stoletja nedovoljena. "Boj bodi pošten." Ker je naša družba civilizirana, ima za vse mogoče reči predpise, tudi za boje. "Viteški" dvoboj je do pičice urejen z natančnimi zakoni; strogo je določeno, kdaj in kako se nasprotniki pozove na dvoboj, kako se vodi orožje, kakšne funkcije imajo priče, kako se sablja in strelja in kako se napravi zapisnik. "Civilizirana" vojna je strogo določena z mednarodnimi pogodbanimi.

Za gospodarske boje veljajo splošni zakoni. Umor in uboj je v delavskega zakonodajstva, od o-svojevanja politične moči. Ameriška federacija dela je tajila socializem.

Zato ima kapitalizem v tej de-želi še vedno vse zakonodajstvo, vse vlade, vse sodnije, vse čete, vso policijo v svojih rokah. Zato ima kapitalizem možnost, da vzame z drugo roko delavcem več, nego jim s prvo pod pritiskom strokovne organizacije daje. Zato lahko ustvarja delavstvu konkurenco z ženskimi in otroškimi delom. Zato lahko šikanira, globi, preganja strokovne organizacije in slabi njih bojno moč.

Čez trideset let je minilo. Čas je, da spozna delavstvo svojo veliko nalogo: Osvoboditi politične moči! obče prepovedan, torej je tudi v konfliktih med delom in kapitalom kazniv. Vse, kar prepovedujejo zakoni in morala v splošnem, je tudi v slučaju stavke ali izpora prepovedano.

Ali — boj se vodi za zmago. Zakoni in morala pa lahko ovirajo in preprečijo zmago. Zato je ni vojne med narodi, v kateri se ne bi kršilo mednarodno pravo. Zato veljajo tudi v gospodarskih bojih zakoni le toliko, kolikor je ena ali druga stran prisiljena, da jih spoštuje.

Kapitalistični razred izdeluje in predpisuje zakone; on jih tudi izvršuje. Kakor legislativni, tako je tudi izvršni aparat v njegovih rokah. Njemu je mogoče, da suče zakone tako, da mu ne delajo ovire; delavski razred se jim mora podvrežiti, ker ga sili kapitalistična ekskuziva na to. Za najmanjši prestopki proti delavcem najstrožja kazen, večinoma mu je pa vsak prestopki, ki bi bil njemu v prid, onemogočen, ker so mu organi kapitalistične pravčnosti večinoma ne le za petami, ampak tudi pred nosom.

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Kapitalistični razred izdeluje zakone. Najenostavnejša morala bi zahtevala, da sam respektira, kar je sam predpisal. Delavskemu razredu so zakoni vsiljeni; kdo bi se mogel čuditi, če bi gledal, da se jim izmuzne, kjer škodujejo njegovim interesom?

Organizacija in stavke.

Med delom in kapitalom je boj, ki se izraža v različnih oblikah. Ena teh oblik je stavka. Čim več je kapitalizma, tem več je tudi stavk. Podjetniki radi govorijo o "zapeljanih delavcih", kadar se zahteva od njih košček pravice; mi ne verjamemo v to zapeljavnost, ker mora delavec v sedanjih razmerah pač sam čutiti, kako krvavo je izkoriščen.

Iz objekta ne hodijo delavci v boj. Stavka vendar ni taka zabava, kakor jo opisujejo kapitalistični podrepaniki, pripovedujoči, da zapuščajo delavci tovarne le iz lenobe. V času štrajka ni rednega zaslužka; podpora, ki jo more dati organizacija, ga ne nadomesti; ljudje morajo biti pripravljeni na vsakršne nerodnosti in sitnosti, na težave in celo na nezgode. Kapitalistični izzišči skrbje, kolikor le morejo, da bi zavedli delavce v kakšno nesrečo. In tudi lenoba se ne more pasti v času stavke; marsikatero opravilo je še neprijetnejše od dela v tovarni.

Z ozirom na to je neizmerno govoriti, da se dajo delavci kar meni nič tebi nič, zapeljati v štrajkanje. Če ni tak korak dobro in zrelo premišljen, je pa pritisk razmer tako močan, da ga enostavno izsili. Tudi slovenski delavci, ki so udeleženi pri teh stavkah, se gotovo niso dali kakor backi pogati na cesto. Premislili so, kaj da store. Ali treba bi bilo, da bi razmislili še malo več.

Naša naravna želja je, da bi zmagali delavci v vseh bojih, v katere so zapleteni, in sicer, da bi zmagali čim hitreje in s čim manjšimi žrtvami.

Toda vsi skupaj, kar nas je s pričanjem v tem gibanju, nismo sanjaci. Same naše želje ne odločujejo, in delavci sami v boju lahko opazujejo, da se z željami nič ne opravi. Vsak uspeh, tudi če je le majhen, se pridobi le težko in vsaka zmaga je dvomljiva do zadnjega trenutka.

Dokler niso kapitalisti tako ugnani v kozji rog, da jim ne ostane nič drugega, kakor podpisati mir, ga ne podpisajo, ampak izmišljajo vedno nove zvišaje in nova nasilstva.

Ta prilika, ko kateri delavci sami vidijo, s kakšnimi nasprotniki se morajo boriti, je pa zelo primerna, da bi jih navedla na razmišljanje. Sedaj je ravno pravi čas, da se resno vprašajo:

"Ali mora biti vsak boj za vsak cent in za vsako minuto tako težak? Ali se ne bi dal vsaj nekoliko olajšati?"

In če premislijo delavci to vprašanje brez predsokov in temeljito, tedaj morajo spoznati, da je to, kar žele, mogoče, in da je pravzaprav le od njih odvisno.

Sredstvo, ki se je milijonkrat poročalo, je zelo enostavno, in se imenuje organizacija. Verjamemo, da postaja pesem dolgočasnja, če se dolgo poje. Toda klic po organizaciji ne more utihniti, dokler se ne izvrši.

In delavci se rešijo "dolgočasnega petja" tem prej, čimprej izpopolnijo organizacijo tako, kakor je treba.

V preminih slučajih vidimo delavce popolnoma neorganizirane stopati v stavko. Podjetniki tudi niso nepoučeni. Če se niti dobro organiziranim delavcem ne vdajo takoj, imajo pred neorganiziranimi še manj respekta. Nešteto krat smo že videli take neorganizirane stavke na žalost način propasti, le zato, ker so kapitalisti računali s tem, da je treba le dovolj časa, pa se taka stavka ponesreči.

Večinoma ima taka stavka res le tedaj uspeh, če se izvrši naravnost elementarno, če preseneti podjetnika in če ga zgrabi v takem trenutku, ko mu gre vsaka ura izgubljenega dela za kožo. Srečne okoliščine morajo takim delavcem pomagati, da zmagajo; na svojo moč se brez organizacije ne morejo dosti zanašati.

Kapitalisti dobro vedo, kaj pomeni organizacija za delavce. Znano jim je, da podpira organizacija svoje člane v boju. Kdo naj podpira neorganizirane delavce? Nekaj časa bodo nemara vztrajali brez podpore. Ali če mine teden za tednom, morda mesec za mesecem, pa se izčrpajo krediti, pa pride gola lakota, pa ni pod-

pore od nikoder, tedaj ne ostane nič drugega, kakor kapitulacija.

Če morejo kapitalisti brez prevelike škode počakati na ta trenutek, tedaj čakajo. Mimogrede porabijo še druga sredstva, ki so jim na razpolago in ki vplivajo na neorganizirane delavce vedno bolj kakor na organizirane. Razni načini pritiska, s katerim operirajo kapitalisti, so zavedni delavcem znani. Tudi nered se spravi veliko lažje med neorganizirane. Igraje se dobi tedaj povod za konsignacijo konstablov in milice. Le malo spretnosti na strani izzišavev je treba, pa se zaduži taka stavka v krvi, morili pa že najdejo pretveze, da opravičijo svoje grehe.

Nezadostna organizacija je kriva, da dobe kapitalisti še vedno cele kupa stavkokazov. Ta svojat je celo organiziranim delavcem nevarna, kaj ne bi bila neorganiziranim. Tudi če se prepreči zadosten skebski obrat, zahteva to vendar take boje in toliko napora, da je uspeh delavcev vedno dvomljiv.

V kapitalistični družbi se ne bodo vsi ljudje tako izpreobrili, da ne bi nihče več igral izdajalca svojega lastnega razreda. Toda če bi bila organizacija popolnejša, ne bi mogla pešica skebov igrati take vloge, kakršno sedaj pogostoma igra. Ze toliko podlega poguma ne bi imela, kot ga ima sedaj.

Delavstvo želi, da bi se njegovi boji posrečili. Ali da se mu izpolni ta želja, mora uresničiti pogoje, ki so odvisni od njega: Ustvariti si mora organizacijo, ki bo dovolj močna za boj.

Priznajmo si, da je žalosten prizor, če se snidejo delavci na svojem prvem shodu šele tedaj, kadar so odkoricali iz tovarne in da se sliši tedaj beseda "unija" prvič med njimi. Neveseli so prizori, če prihajajo vprico zaprtih in zastraženih tovarniških vrat agitatorji A. F. of L. in I. W. W. mednje, pa jih pregovarjajo eni in drugi, naj pristopijo njihovi organizaciji, kapitalisti pa škodoželjno opazujejo, kako postavljata ena organizacija drugo v slabo luč v trenutku, ko bi bilo treba nasprotniku pokazati trdno združeno moč.

Vse to se ne bi godilo, če bi se delavci v mirnem času bolj brigali za svojo strokovno organizacijo.

Ali ne le za strokovno, tudi za politično organizacijo je treba skrbeti. Tudi to bi delavcem lahko pokazali dogodki ob sedanjih stavkah, ko so zopet cele armade na nogah za zaščito kapitalističnih interesov.

Stvar je tako enostavna, da bi morala iti vsakemu delavcu brez pritiska v glavo.

Nekateri današnji boji se vodijo pretežno za skrajšanje delovnega časa. Tupatam delajo delavci še po dvanajst ur na dan in bodo zadovoljni, če dosežejo vsaj deseturni delavnik. Tega boja sploh ne bi bilo treba, če bi bili delavci politično organizirani, da bi se uveljavila njihova moč pri volitvah. Tisti dan, ko bi imela legislatura te ali one države socialistično večino, bi bil maksimalni zakoniti osemurni delavnik že določen in delavci po vsej deželi bi ga dosegli brez štrajka in brez vseh s štrajkom spojenih težav.

Tudi minimalne plače bi se lahko zakonito dosegle, ravno tako varnostne naprave v podjetjih, delavsko zavarovanje, omejitve otroškega in ženskega dela itd.

Napor bi bil majhen, uspeh pa velik. In trdna volja delavcev, združena v politični organizaciji, bi zado-stovala, da se doseže.

Delavci, odprite oči!

Kako se ustanovi socialističen klub.

Če je v vaši naselbini poleg vas še četvorica zavednih delavcev, si zamorete ustanoviti socialistični klub in ga priklopiti Jugoslovanski socialistični zvezi v Chicagu. Klub mora namreč imeti pri osnovanju najmanj 5 članov. Dotičnik, ki misli osnovati klub, naj piše poprej tajništvo zveze, 308 W. Madison St., Chicago, Ill., in zahteva tiskovine za ustanovitve, kakor pristopne karte, formule za mesečna poročila in en iztis pravil.

Pri ustanovitvi se je ozirati na sledeča navodila:

Sklicujejo naj se skupaj ljudje, za katere se misli, da bi postali socialisti. Ko se zbrani, naj skli-

atelj razdeli med pričujoče pristopnice. Vsak, ki želi postati član tega kluba, izpolni eno teh pristopnic, kakor se glase vprašanja. Nato se izroče karte s 50c vred sklicatelju. Ko so vse pristopne karte in svote pobrane, se voli takoj odbor, in sicer tajnik, organizator in zapisnikar za eno leto, predsednik se voli na vsaki seji. S tem je klub ustanovljen.

Po seji pošlje tajnik gl. tajniku zveze od vsakega člana po 20c ali več, kakor so že ob tistem času določeni zneski za mesečne prispevke, kakor tudi mesečno poročilo.

Pristopne karte ostanejo v varstvu klubotega tajnika. Poslati

pa je zveznemu tajniku imenik pristopivših članov, na podlagi katerega izposluje pri državni ali okrajni organizaciji Charter. V državi Ohio morajo novi klubi poslati z imenikom tudi po 25c od člana za pristopnino, da dobe Charter. Ta odredba velja do-alej samo za državo Ohio in v nekaterih okrajih države Illinois.

Svota 20c se deli takole:

Gl. odboru skupne stranke.....	5c
Gl. odboru zveze.....	5c
State in County organ.....	5c
Izredni prispevki.....	5c

Poleg teh svot pridejo še pravila, ki stanejo po 5c komad in pa članske knjižice, ki so po 2c komad.

Ko prejme tajništvo zveze svoto in imenik, ter mesečno poročilo, odpošlje znamke, da klubu številko in pošlje vse potrebno za poslovanje.

Charter dobe klubi od County ali državne organizacije, drugi mesec, ko je klub sprejet v zvezo.

Opravičnik za vzdrževanje sej.

§ 1. Po klubu izvoljeni predsednik predseduje. Ako želi predsednik govoriti, ga zamenja tajnik. Ako govornik ne govori k točki dnevnega reda, ga ima predsednik pravico poklicati na red. v skrajnem slučaju pa apelirati na pričujoče, da se odvzame govorniku beseda.

§ 2. Govorniki dobe besedo po vrsti, kakor se prijavijo.

§ 3. Predlogi se stavijo ustmeno.

§ 5. Debatu o predlogu morata voditi le dva člana, eden za, drugi pa proti.

§ 6. Predlagatelj je dovoljen po pol ure za poročilo in 10 minut za zaključni govor.

§ 7. Vsak drug govornik govori le dvakrat k enemu predmetu in sicer prvič 15 a drugič 5 minut.

§ 8. Predlogi se sprejemajo z nadpolovično večino glasov. Pri enakosti glasov odloči predsednikov glas.

§ 9. Glasovanje o predlogih je javno z vzdiganjem roke.

§ 10. Volitve se vrše potoma tajnega glasovanja.

§ 11. Kvorum je tedaj, ako je navzočih 5 članov.

§ 12. Pri predavanju se lahko razvije stvarna debata, ni pa dovoljeno posegati vmes z vprašanji ali medklji.

Dnevni red in drugo.

§ 1. Seje kluba sklicuje tajnik z dopisnicami ali potoma zveznih glasil. Dalje predseduje seji, dokler ni izvoljen predsednik.

§ 2. Predsednik predseduje in vzdržuje red glasom opravičnika in dnevnega reda.

§ 3. Tajnik kluba vodi računsko knjigo o prejemkih in izdatkih, pobira članarino in izdaja članom redne in izredne strankine marke; dalje vodi korespondenco s County, State in gl. tajnikom zveze po potrebi; hrani spise, premoženje in vodi imenik dobrih in slabih članov; podpisuje vse uradne listine in mora imeti vpogled v vse delo kluba.

§ 4. Zapisnikar vodi zapisnik in v vsakem oziru pomaga tajniku.

§ 5. Organizator vodi brigo za pridobitev novih članov in da so člani naročeni na zvezna glasila, kakor tudi na razpečevanje socialistične literature, prirejanje shodov i. t. d., ako to dopuščajo gnotna sredstva.

§ 6. Nadzorni odbor, sestojec iz treh članov, ima nalogo vsake tri mesece pregledati vse računsko knjige in poročati na prihodnji seji kluba o rezultatu.

Dnevni red seje.

1. Volitev predsednika.
2. Čitanje zapisnika zadnje seje.
3. Sprejemanje novih članov.
4. Vplačevanje mesečnih prispevkov.
5. Čitanje dopisov.
6. Poročilo tajnika.
7. Poročilo organizatorja.
8. Poročilo posebnih odborov.
9. Poročilo stalnih odborov.
10. Nedovršena opravila.
11. Razno.
12. Zaključek seje.

Kadar pišete po tiskovine, naredite naslov: South Slavic Section Soc. Party, 803 W. Madison St., Chicago, Ill.

Stranka

West Frankfort, Ill.

Pozivljam vseve tukajšnje članke kluba št. 188, da se polnoštevilno udeležijo prihodnje seje, ki se vrši dne 12. maja, ker imamo na dnevnem redu veliko važnih stvari in obenem bo treba volitev tajnika.

Frank Pergar, tajnik.

Collinwood, O.

Slovenski socialistični klub št. 49, namerava prirediti veselico iz igre "Žrtve kapitalizma" dne 12. maja v Stakičevi dvorani, 381 E. 160. St., s sledečim sporedom:

1. Igra tamburaški zbor "Karl Marx".
2. Pozdravni govor o pomenu organizacije.
3. "Marzeljeva": igra godba "Karl Marx".
4. Deklamacija "Luč", deklamira sodr. Josephine Zupane.
5. Nastop pevske zbor "Zarja".

Jugoslov. socijalistična Zveza v Ameriki.

IZŠKUTIVA:

M. Babich, Filip Godina, Jos. Horvat, Nick Hineh, Sim K. K. K., Milan Kirin, Frank Mavrich, Frank Saus, Blaž Žikich.

Frank Petrich, gl. tajnik, 803 W. Madison Street, 4th Floor, Chicago, Ill. Seje izškvutivne so vsake tri mesece enkrat.

NADZORNI ODBOR:

M. Dimich, J. Jurenich, N. Ribarich, Frank Zajc in M. Sekulich.

ODBOR ZA TISKARNO.

Frank Zajc predsednik, Alex Dubravac blagajnik, Pet. Kokotovich tajnik.

ODBOR RAZSODIŠČA.

V. Gjokovich, Jos. Krpan, Jos. Lang, J. Mokrovich, F. S. Tauhar. — Tajnik tega odbora je J. Mokrovich, 1687 Perisville Ave., N. S. Pittsburgh, Pa.

Klub, ki želi govoriti, naj se obrne na gl. tajnika.

ARKANSAS:

83. Fort Smith, Ark. — Jugosl. soc. klub, taj. John Jovan, R. F. D. 3, Box 137.

167. Huntington, Ark. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Zajc, b. 243.

149. Hartford, Ark. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Spindal, Box 22.

6. Deklamacija "Marzeljeva", deklamira sodr. Joseph. Zupane.

7. "Expana valček", proizvajata tamburaški zbor "Karl Marx".

8. Igra "Žrtve kapitalizma", (enodejanska delavska drama).

9. Nastop Hrvatskega pevskega zbora "Crveni Barjak".

10. Prosta zabava in ples.

Vstopnina: sedeži 35c; stojišča 25c.

Obenem se naznanja članom, da se vrši slikanje članov kluba, na dan veselice popoldne.

Veselični odbor.

VABILO.

Lokalna organizacija Slovenskega republikanskega združenja v La Salle, Ill., priredi v nedeljo, 12. maja, popoldan kegljanje v Slovenskem Nar. Domu s sledečimi dobitki:

Prvi dobitnik: Cekin za \$5.00.

Drugi dobitnik: Celoletna naročnina na dnevnik "Glas Svobode", \$3.00.

Tretji dobitnik: Celoletna naročnina na dnevnik "Glas Svobode", \$2.50.

Četrti dobitnik: Celoletna naročnina na mesečno revijo "Čas", \$2.00.

Peti dobitnik: Celoletna naročnina na tednik "Proletarec", \$2.

Svobodoljubci rojaki, udeležite se kegljanja, da bo uspeh tem večji.

Odbor S. R. Z.

NAZNANILO.

V nedeljo, to je dne 12. maja, ob dveh popoldan se vrši seja lokalne organizacije S. R. Z. za Milwaukee, Wis., v Ilirija dvorani.

Ujudno vabimo Slovence, da se seje polnoštevilno udeležijo. Dolžnost nas veže, da se borimo z vsemi močmi za svobodna načela, katera so izražena v programu S. R. Z.

A. Rant, tajnik.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Proletarčeva slavnostna "Majniška Revija" je izšla. S platnicami šteje dvainpetdeset strani. Le nekaj malega smo jih dali tiskati več, kot pa je bila naročenih. Kdor je želi imeti, naj nemudoma pošlje 10c. v poštinih znakih na naslov Proletarica.

Urednika ni v Chicagu, in zato nismo prebili dopisov iz Sheboygan, Wis., Pittsburg, Pa., in Cleveland, oziroma Collinwood, Ohio. Isto velja tudi za vprašanje M. G., Kans. Kadar pride urednik nazaj, mu izročimo vse dopise, in kar je za v list, bo priobčeno.

"Majniška Revija" smo razposlali iz Chicage pred enim tednom, kdor ni pošiljal prejel, naj vpraša na pošti.

Listu v podporo izkažemo drugi teden.

PRIPOROČILO.

Sodrug Louis Kveder je potovalni zastopnik "Proletarca" za vse države. Pravico ima, da nas zadržava v vseh rečeh, kar se tiče naročnine in oglasov. Sodruga prosimo, da naj mu pri tem pošlu kolikor mogoče pomagajo.

Upravništvo.

Dosti je idealov, katerim človek lahko posveti svoje stremenje, če noče živeti kakor bacek iz dneva v dan, sprejemajoč ponižno in navdušno, kar pač prinese življenje. Med najvišjimi ideali našega časa pa je socializem.

Socializem hoče, da se človeštvo zavze samega sebe. Namesto da bi bila človeška družba igrača, žoga, ki jo mečejo neznane sile sem in tja, naj v bodoče s svojo roko poseže v svojo usodo, naj po svojem spoznanju in po svojih potrebah razumno ravna svoj razvoj.

COLORADO:

132. Pueblo, Colo. Jugosl. soc. klub, tajnik Nick Radovich, 711 E. B St.

ILLINOIS:

1. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Filip Godina, 2814 So. Karlov ave.

4. La Salle, Ill. — Jugoslavanski socialistični klub, tajnik Justin Zajec, 1208 — 1st St.

6. Chicago, Ill. — Jugosl. Soc. Udruženje, tajnik St. Horvat 1944 So. Racine Avenue.

20. Chicago, Ill. — Jugosl. Soc. udruženje, tajnik Pet. Kokotovich, 2296 Clybourn ave.

45. Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Judnich, 305 Pavel Ave.

Virdeu, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Stempihar, R.F.D. 41, bx W. Seje so vsako 2. nedeljo v mesecu ob 9. uri zjutraj v Miners Hall.

56. E. St. Louis, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kuk, 324 Exchange ave.

60. Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik Luka Uršich 234 W. 31 St. Drove 9712

64. Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Krek, Box 667.

67. Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bezjak, 1920 So. 14. St.

84. Witt, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Rok Božičnik, box 13.

92. Ziegler, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Geo. Karlovich, box 6.

110. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Ance, 415 Taylor St. Organizator Bartol Jakus.

128. Nokomis, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Krantz, Box 242.

154. Sesser, Ill. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Ant. Sojat, Box 96.

168. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Kinkela, Box 578.

177. Lincoln, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Matt Krpan, 726 Wiehita Ave.

186. Beid, Ill. — Jugosl. soc. udruž., taj. Jos. Rankar, b. 160.

188. W. Frankfort, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Pergar, B. 604.

192. Johnston City, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Slivak, box 599.

200. Orlent, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Kokoli, box 27.

291. Auburn, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Potočnik, b. 342.

INDIANA:

41. Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Refar, R. R. 3, B. G.

53. Gary, Ind. — Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Yelavich, 1995 Washington St.

163. Whiting, Ind. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Mijo Ivosevich, 930 White Oak & Indiana Blvd.

KANSAS:

21. Kansas City, Kans. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Matto Zvonar 720 Ferry Str.

30. Mulberry, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Krule, R. R. 2, box 38

51. West Mineral, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Kosich, Box 32. Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.

34. Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Trotter, box 96.

50. Franklin, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Karlinger, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kans.

81. Skidmore, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Wirtlich, R. 3, box 261, Columbus, Kans.

91. Stone City, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Fine, box 114.

150. Ringo, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ign. Shluge, Box 47.

157. Gross, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Smerdu, Box 53.

179. Edison, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Rud. Kraine, R. 4, Box 230, Girard, Kans.

NEW YORK:

33. New York, N. Y. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Jos. Pershak, 95 St. & Markus Pl.

MICHIGAN:

61. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. udruž., tajnik J. Čičić, 387 Ferry Ave. E.

114. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Drobnič, 369 Farnworth ave.

MINNESOTA:

22. Chisholm, Minn. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Stevo Kasun, Box 457.

MISSOURI:

14. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Vojnovich, 1846-a So. 14. St.

MONTANA:

134. Klein, Mont. — M. Meznarich, box 127.

73. Red Lodge, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Sepee, box 1041.

96. Bear Creek, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Vrkljan, box 261.

OHIO:

2. Glenoe, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Chemažar, box 42.

Redna mesečna seja so vsako 3. nedeljo popol. pri sodr. N. Zlembergerju.

18. Youngstown, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Mart. Kovach, 1121 Springdale St.

26. Neffs, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernaš, box 26.

27. Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik And. Bogataj, 1124 E. 68 St.

Ant. Robić, organizator: Seje vsak 2. četrtek in četrto soboto ob 8. uri zvečer v mesecu na 1107 E. 61. St.

49. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Dugar, 429 E. 160 St. — Cleveland, Ohio.

71. Cleveland, O. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Peter Mihelich 1319 E. 55 St.

86. Akron, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Pet. Mikloš, 310 Sams Ave.

89. Lorain, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Trop, 1691 E. 29. St.

95. Piney Fork, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Math. Tušek, L. Box 12.

123. Maynard, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, Box 647.

147. Bartenon, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Jos. Hornjak, Box 384.

159. Bellaire, O. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Mary Mohorich, bx 51, Bellaire, O.

161. Yorkville, O. — Jugosl. soc. udruž., tajnik John Prebeg, Box 327.

189. Blaine, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Gorm Box 167.

PENNSYLVANIA:

3. N. S. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Mark Setler, 953 High Str.

5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podboj, Park Hill, Pa.

10. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Povšek R. F. D. 2, Box 23.

12. E. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruž. tajnik John Ujevich 312 Beech St. John Gračanin, organizator.

13. Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kvartich, Box 453

14. Clairton, Pa. — Jugosl. soc. udruž., taj. John Apfelthaler, Box 128, Elizabeth Ave.

19. Farrell, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Ant. Boyer, 1120 Greenfield Ave.

32. West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, R. F. D. 2, b. 113.

57. So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Black, 923 Warrington Ave.

59. New Brighton, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Anton Jurasich, 722 — 4th av.

63. Johnstown, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Likar, 701 Chestnut St.

69. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ang. Zornik, Box 202.

77. Large, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Smiljanovich, box 24.

77. McKees Rocks, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Matt Ivankovich, 17 George St.

78. Ambridge, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Vranek, 339 Merchant Street. Seje se vrši vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v prostorih Soc. Ed. Bureau. Organizator John Baraga.

90. Primrose, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nik. Vilenica, Box 753.

99. McKeesport, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Antea Temac, 412 Archer Ave.

100. Ellsworth, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Ant. Jann, box 706.

104. Woodla n, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Skrtich, 18 Sheffield ave.

118. Canonsburg, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Bobnar, box 481.

130. Bessemer, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Math. Renegar, box 165.

131. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Jokevich 4026 Butler St.

144. Fitz Henry, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Baltich.

165. Reading, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kočevar, 143 River St.

167. South View, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik And. Peteral, box 55.

171. Yukon, Pa. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Podlogar, Box 126.

174. Pitzo, Pa. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Beniger, R. D. 3, Box 181, W. McDonald, Pa.

175. Moon Run, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Petrovič, bx 134.

176. Wick Haven, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Alois Kenda, box 131.

178. Whitney, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Arh, box 162.

182. Meadow Lands, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koren, Box 261.

183. Athensburg, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Klenovšek, Box 169.

184. Lawrence, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Mrak Box 78.

185. Bentleyville, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Čebosček, Box 148, Van Vorhis, Pa.

190. Broughton, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dremphar, box 303.

191. Burgetstown, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Ludvig Jerbich, Box 279.

195. White Valley, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Chesnik, box 494, Export, Pa.

196. Bishop, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik John Rapich, box 52, Ipteo, Pa.

198. Homer City, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Milosich, Box 505.

202. Henderson, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Sue, box 59, Hendersonville, via Canonsburg, Pa.

203. Greensburg, Pa. — Jugosl. soc. udruž. Tajnik M. Mesich, b. 556.

UTRINKI.

Ljubezen do bližnjega je krasen nauk. Ali uresničiti se ne more, dokler mu razmere ne pripravijo tal. Ljubezen do bližnjega je nemogoča v družbi, ki je odvisna od sužnosti; nemogoča je v feudalizmu s tlačanstvom, nemogoča je tudi v kapitalizmu.

Kristjani imajo popolnoma prav, če trdijo, da je krščanstvo že rešilo socialno vprašanje. Ali rešilo ga je le v ideji, ki je pa obnemogla vprico materialnih dejstev. Prav tako bi se lahko oglašili Kitajci in Indci s trditvijo, da so ga rešili še pred krščanstvom. In imeli bi enako prav, in enako bi se motili.

Krščanstvo ni doživelo svojega velikega bankrota, ker so, kakor pogosto slišimo, njegovi učitelji postali hinavci, ki so pridigali ljudstvu vodo, sami pa pili vino. Krščanstvo ni ostalo brezuspešno, ker je postalo preveč posvetno in se ni dovolj bavilo z nebeskimi reči. Njegov fiasko ni posledica rimskega papeža in dogem in zveze s posvetnimi silami in politika. Krščanstvo je moralo postati tako, kakršno je; polom pravega krščanstva na prihaja od tod, ker je hotelo s svojo etiko osvojiti svet, svojo moralo vsiliti človeštvu, ni pa vpoštevalo sile materialnih razmer.

Krščanstvo ima lepe nauke. Ono uči ljubezen do bližnjega, in to je gotovo lep zakon. Ono zahteva od ljudi, da naj vsak ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. In to je v teoriji popolno rešitev socialnega vprašanja. Če ljubiš svojega bližnjega kakor samega sebe — in po evangeliju je vsakdo tvoj bližnji, pomeni to, da se ne more nikomur slabše goditi kakor tebi. Ker velja nauk za vse enako, bi moral vsak človek enako ljubiti vsakega človeka kakor samega sebe, toraj bi se moralo vsem enako goditi, nihče ne bi smel trpeti pomanjkanja, ako je na svetu tudi obilica in luksus, ga morajo biti deležni vsi, kajti nihče ne sme biti zapostavljen in nihče ne favoriziran v ljubezni. Le da v praksi in tako.

Modernega socializma ne označujejo toliko njegove zahteve, kolikor njegov zgodovinski nazor, njegovo pojmovanje vsega dogajanja, njegov determinizem. Moderni socializem ne stavlja za htev, ki se mu zde moralne, etične in estetične; njegovi cilji niso nič drugega kakor nujne posledice razvojnih zakonov, ki učinkujejo v gotovih razmerah. Spoznavanje zakonov in obstoječih razmer, torej kapitalistične družbe, je prva naloga socializma. Ta študij, ne pa naša mila želja, nam mora pokazati, kam gre razvoj. In zakonom tega razvoja moramo slediti, ne pa svoji sentimentalnosti. Dosledno veruje socializem le v tisto propagando, ki se vjemata s temi zakoni, smatra pa za neuspešno vsako agitacijo, ki je v nasprotju s njimi. In jih prezira ali pa jih hoče po sili izpremeniti.

Pet organiziranih socialistov ima več političnega pomena, kakor sto neorganiziranih.

Iz Ženeve poročajo, da je v okupirani Srbiji izbruhnila revolta proti Avstriji.

Voditelj irske narodne stranke so sprejeli resolucijo v Dublinu, v kateri pravijo, da je zakon za vojaško obveznost na Irskem "najbrutalnejši čin tiranstva, kar jih more zakriviti katerakoli vlada." Resolucija veže vse člane stranke, da porazijo konskripcijo. — 1500 delegatov delavskih unij je na konferenci zaključilo, da se prične prihodnji tork generalna stavka organiziranega delavstva kot protest proti konskripciji; obenem so delegatje sklenili, da se bodo uprli novemu zakonu. Izrečena je bila tudi obsodba nad delavsko stranko v Angliji, ki je podpirala zakon.

Iz Amsterdama poročajo: Nemški kancelar Hertling je v svojem govoru v pruski zbornici omenil, da se vlada boji notranjih nemirov, ako zbornica takoj ne sprejme volilne reforme. "Zdaj je še možno izpolniti obljube, ne da bi se morali zavarovati prot morebitnim izbruhom v deželi", je rekel Hertling. "Ako se danes ne podamo, se lahko zgodi, da nam ravno to pozneje iztrga iz rok v velikem prevratu našega narodnega življenja. Splošna in enaka volilna pravica prihaja; če ne pride danes, tedaj bo prišla po kratki dobi in morda po hudih notranjih bojih. Vprašanje je zdaj: Ali hočete dati volilno pravico mirnim potom ali prevzimate odgovornost za ustajo?"

Predloga za volilno reformo v Prusiji je že izvažala dolgo in ostro debato v pruskem državnem zboru. Poslanei privilegiranih slojev jo ne prenehoma ljuto napadajo. Katoliški poslanec grof Spaun je končno predlagal, da se volilna reforma odloži za časa vojne. Njegov predlog je bil poražen z veliko večino.

Iz Stockholma je prišlo poročilo, da Avstrija ponuja separaten mir Italiji. Poročilo, ki izvira iz Švice, seveda ni še potrjeno iz nobenih uradnih virov. Italijanski poslanik v Ameriki je mnenja, da ponudba, če je resnična, nima drugega namena, kakor da omaje dobro razpoloženje v italijanski armadi in obenem potolaži razburjene duhove v Avstriji.

Iz Rima poročajo: Semkaj je prišlo poročilo, da so dunajski Nemci priredili pred nekaj dnevi demonstracije proti Slovanom. Na javnem shodu demonstrantov je bila sprejeta resolucija, ki odreja željo po tesnejši zvezi z Nemčijo in nasprotstvo proti vsaki koncesiji Slovanom in združitvi jugoslovanskih pokrajin.

Eden govornikov, Pattai, je dejal: "Dnevi kompromisov so minili".

Pattai je nemško nacionalen klerikalec. Iz Curiha poročajo "Exchange Telegraphu", da sta avstrijski cesar Karl in njegov zunanji mi-

nister Burian te dni odpotovala v glavni stan nemške armade, kjer imata sestanek s kaiserjem. Monarha bosta konferirala o zadevah v Ukrajini in na Balkanu.

Obenem se ponavljajo vesti o velikih političnih nemirih v Avstriji in na Ogrskem. "Times" pravi, da je sestanek Karla in Viljema značilen vprico položaja v Avstro-Ogrski.

Iz Londona poročajo: Delegacija Ameriške delavske zveze, ki je obiskala Anglijo, je konferirala z ekskutivno strokovnega delavskega kongresa in s parlamentarnim odsekom angleške delavske stranke. Namen sestanka je, da se izenačijo razlike med vojnimi cilji ameriškega in angleškega delavstva.

Arthur Henderson, vodja delavske stranke v angleškem parlamentu je govoril na konferenci in pojasnil Američanom stališče angleškega delavstva. Dejal je, da je naloga delavstva v zaveznih in v Združenih državah: podpreti vojno z vsemi političnimi sredstvi in drugimi delovati, da se čimprej skliče mednarodno delavsko in socialistično zborovanje, pri katerem morajo biti navzoči tudi zastopniki delavstva iz sovražnih držav. Le na ta način — je poudaril Henderson — je mogoče odprto govoriti o možnostih miru.

Ameriška delegacija je izjavila, da označi svoje stališče, ko se vrne iz Pariza, kjer se se seznan z mnenjem francoskega delavstva.

Iz Moskve poročajo: Tukaj zborujejo že nekaj dni zastopniki nemških in avstro-ogrskih vjetnikov v Rusiji. Na zborovanju so zastopane vse narodnosti vojnih vjetnikov in zbranih je več sto delegatov, ki izjavljajo, da je njih cilj sovjetska republika v Nemčiji, Avstriji in na Balkanu. Govorniki so poudarjali, da se morajo vjetniki v Rusiji pripraviti za socialno revolucijo v zapadni Evropi, ki pride po vojni.

Nemška vlada je poslala boljševskemu komisarju zunanjih zadev Černinu noto, v kateri zahteva, da mora ruska vlada preprečiti "izdajalsko" zborovanje nemških vjetnikov v Moskvi. Obenem zahteva nemška vlada, da morajo biti aretirani vsi revolucionarni odbori vjetnikov v Rusiji. Nemška vlada je dobila informacije — tako se glasi nota — da so avstro-nemški vjetniki v Sibiriji organizirali revolucionarne odbore in potrgali svojim častnikom znamenja dostojanstva, da delujejo ti odbori proti povrnitvi vjetnikov v domovino, dokler ni vojna končana in da je vjetniški odbor v Omsku sklenil zastražiti sibirsko železnico proti odhodu vjetnikov. Berlinska vlada je tudi izvedela, da je kongres vjetnikov v Moskvi sklenil preprečiti odhod vjetnikov v Nemčijo in Avstrijo. Nemčija zahteva, da boljševiška vlada razoroži vjetnike v Omsku in jih postavi pod strogo ruskih čet in da strogo loči nemške in avstrijske vjetnike v posebne taborje. Končno zahteva nemška vlada, da sovjet čim prej pošlje nemške vjetnike domov.

Iz Washingtona poročajo: Državni departement je informiran, da Nemčija grozi ruskim boljševikom z okupacijo Petrograda in z novo vojno, ako sovjet ne pošlje domov nemških in avstrijskih vjetnikov. Nemška vlada je poslala posebno komisijo 115 moč v Moskvo, ki se bo pogajala z boljševiki zaradi vjetnikov. Nemčija zahteva, da mora ruska vlada izpustiti in poslati domov vse zdrave in telesno sposobne vjetnike, lahko pa obdrži bolnike in pohabljenec, ki naj ostanejo v oskrbi nevtrálnih zdravnikov. V zameno pa pošilja nemška vlada le bolne in "pohabljenec ruske vjetnike, medtem ko obdrži zdrave in telesno sposobne. Ta nesramna zahteva Nemčije je v direktnem nasprotju s točkami v brest-litovski pogodbi.

Iz Švice je prišlo poročilo (poslala ga je med svet Katoliška mednarodna častnikarska agencija v Bazlu), da je avstrijski cesar Karl ponudil Italiji separaten mir. Cesar apelira na Italijo, da se naj premisli v svojo lastno korist. Italijanski poslanstvo v Washingtonu je prejelo informacije, da se v Avstriji kuha velika kriza. Prvič v zgodovini dvojne monarhije razpravljajo v avstro-ogrskih delegacijah o omejitvi vladarjeve oblasti.

Iz Moskve poročajo: Nemška vlada se skriva ma pogaja s protiboljševskimi elementi v Kavkaziji in na Krimu. Ta čin Nemčije jasno svedoči, da se v Avstriji kuha velika kriza. Prvič v zgodovini dvojne monarhije razpravljajo v avstro-ogrskih delegacijah o omejitvi vladarjeve oblasti.

Madriški "El Sol" poroča, da je knez Sikst Burbonski obiskal španskega kralja Alfonza in izjavil, da je pismo, ki mu ga je pisal avstrijski cesar Karl in katerega je pred par tedni objavila francoska vlada, popolnoma resnično kljub uradnim zanikanjem na Dunaju.

Brezlična brzojavka iz Haaga pravi, sklenjujuča se na častnikarska poročila iz Kelmorajna, da papež Benedikt pripravlja novo noto za mirovno posredovanje med vojskujočimi se državami. Iz ravno teh virov javljajo, da je nov načrt papeževga posredovanja za mir dobil precej simpatične odmeve iz Berlina in Dunaja.

Monakovski list "Neuste Nachrichten" je pisal že 23. aprila, da bo papež v kratkem apeliral na vojskujoče se države za mir.

Iz teh vesti je sklepati, da sta nemški kaiser in avstrijski cesar zopet vpregla v voz "mirovne ofenzive", ko je očitno, da ofenziva z orožjem na zapadu še ne prinese centralnim državam toliko potrebnega miru.

Kapitalist izkorišča delavca kot podjetnik. Proti temu postavlja delavstvo svojo strokovno organizacijo. Kapitalistična družba zatira delavstvo s pomočjo države; kajti država je kapitalistična organizacija. Zoper politično zatiranje postavlja delavstvo svojo politično organizacijo.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor si svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki niso prepričani.

Pravi socialist hoče poznati tave, zapreke, uspehe in napredek delavskega boja.

Na tej poti ga spremlja Proletarec.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

KAKOR TONIKA, ALI KREČILO.

Kakor zdravilnik zatrjujejo, bi morala vsebovati vsaka tonika take stvari, ki bi ves naš telesni sestav utrjevale in bi bolniku v obse pomagale. Vseled tega priporočamo vsem bolnim in slabotnim osebam, da naj rabijo

Severa's Balsam of Life

(Severov Življenski balsam). Ta balsam je osobito priporočljiv pri zdravljenju navadne in pogoste zapeki (zabasanosti) neprebave in bolestin na jetrih. Poskusite to toniko kadar imate spremenljivo mrzlico; posebno naj bi jemate to toniko stare in slabotne osebe. Natančna navodila so označena na vsaki zavrtki. Cena 85c. Dobi se v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Central Hotel Conemaugh, Pa. Fred. Mosebarger, LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popoldne; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicagoa živeti bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE EVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorom "Clearing House". Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzoru od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vse gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vključbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno spekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, risirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih življava banka, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vseh panike ali vojske, so ji takoj prikošile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnila zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois. Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bondev.

J. J. Stepien
predsednik.
AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
1900 Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

PAZITE IN HRANITE

Narodni izrek pravi: "Pazite na vaš beli denar za črne dneve." To pomenja toliko kakor prvo pazite in hranite dokler ste še zdravi in mladi, da boste imeli nekaj za stara in onemogla leta. Vsak človek mora paziti in hraniti, če le to je edina pot, ki vas vodi v neodvisnost. Prvi dolar, ki ga date na stran, se lahko eni kot temeljni kamen postopja za katerim vsaki stremi. Dobro je vedno imeti na pametu narodni izrek ki pravi: "Zna do zrna pogača: kamen na kamen palača". Najtežje je početak ali brez početka ni nikdar ničesar. Zatorej pričneite vlagati vaš denar se danes, ampak pazite, da ga nalagate v gotovo in varno banko. Z vlogo enega dolarja dobite vašo bančno knjižico.

Mi sprejemamo denar na hranilo vlogo in plačamo po 3% obresti od njega.

Posiljamo denar v Italijo, Rusijo in Francosko.

Proskujemo prve posojilne mortgage (markeče) in dajemo v nam varne hranilne predale.

Sprejemo upise za parobrodno potovanje v staro domovino po vojni.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Kapital, vloge in prebitki znaša nad \$6,000,000.

CARL STROVER

Attorney at Law.

Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.

Št. sobe 1009.

133 W. Washington Street.

CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potokarja? Sazeda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vodnjak z studeneno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefon: št. številka 224 M.

LOUIS RABSEL.

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

MODERNA KNJIGOVESNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena potrežba.

BRAJJE HOLAN,

1638 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

(Adv.)

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKE NARODNE PODPORN

PORNI JEDNOTI.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstnavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,

2711 South Millard Avenue.

CHICAGO, ILL.

Cenike prejaete zastoni.

Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Zaupno zdravilo dela čudeže

Skoro že 30 let se Trinerjeva zdravila uspešno rabijo z največjim zaupanjem. A te tudi radi pravega vzroka, ker zaupnost izdelovalca zasluži popolno zaupanje in čiščenje od strani številnih odjemalcev. Malo povsod je eden je sedanja potreba, da se ohrani zanesljiva vsebina izdelkov. Branilo smo se dolgo zoper draginjo na vseh številnih potreščinah naših, a novi vojni davek nam je spodbil še zadnji steber in morali smo cene nekoliko povišati. Vsak prijatelj Trinerjevih lekov priznava brez ugovora, da v sedanjosti, ko moramo veliko več plačati za potreščine, in tudi lekarnja stane stvar več, ni bilo mogoče draginji v okom priti. Zato pa bo vrednost Trinerjevih lekov povrnila odjemalcem vse kar več plačajo za nje.

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO

GRENKO VINO

torej ima tako zaupanje in vseh med svetom, ker učini, da bol zgubi svoje stališče. Izmed vseh bolezni jih je devetdeset odstotkov povzročenih in spočetih v žloecu. Trinerjevo Zdravilno Grenko Vino očisti želodec in odstrani iz notranjine drobovja vse nabrane nepotrebne in strupene snovi, ki so nekakšen brolg zlotvornih tvarin zavirajočih pravilno delovanje drobovja. Trinerjevi leki so prosti vsakovrstne nepotrebne mešanice in vsebujejo le potrebne zdravilne grenkavine koreninice ter krasno žarčevo rudo vino. V zadevi zabasanosti, neprebavnosti, glavobola, polglavobola, nervoznosti, navadne slabosti, kakor tudi v želodčnih neprilikah, ki rade nadlegujejo ženske ob premembi kitja ali rudarje in druge delavce, ko delajo in vdihavajo plin, če rabite ta lek, boste našli v njem neprecenljivo vrednost. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV LINIMENT

prodrere vaelej v koren bolečine, zato pa je zlasti v slučaju protina, ali revmatizma, nevalgije, lumbago, otrpelosti gležnjev in drugih, najhitrejša in gotova pomoč. Jako je dobro tudi v zadevah odrgnin in oteklin itd., tudi za drgnjenje živcev in za mazanje po kopanju nog. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV ANTIPUTRIN

je izvrstni in prav prijetno zdravilo za navadno rabo znotraj. Posebno za ispiranje grla in ust; istotako za čiščenje ran, izpuščajev in drugih kožnih otvorov. Dobi se v vseh lekarnah.

Najnoveše nagrade so dobila Trinerjeva zdravila na mednarodnih razstavah: Gold Medal—San Francisco 1915, Grand Prix—Panama 1916.

JOSEPH TRINER

MANUFACTURING CHEMIST

1333-1343 South Ashland Ave.

Chicago, Ill.